

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до випускної кваліфікаційної роботи

на тему: Ефективність використання власного капіталу підприємства та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення

Виконала студентка 4 курсу,
групи: ПТБ-20
спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
Гайдучок Вероніка Павлівна

Керівник: Астаф'єва К. О.
Рецензент: Рябикіна К.Г

Кривий Ріг
2024 р.

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри ЕОУП,

доц. _____

« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студенту
Гайдучок Вероніки Павлівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Ефективність використання власного капіталу підприємства та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення

Керівник теми: Астаф'єва Катерина Олександрівна, к.е.н., доцент

Затверджені наказом по університету від «02» квітня 2024 №282 с

2. Строк подання студентом роботи: 7.06.2024

3. Вихідні дані до роботи: інформаційною базою для написання роботи є офіційна фінансова звітність підприємства ТОВ «СПЕКТР АГРО» та внутрішня документації.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): робота присвячена аналізу сучасних підходам оцінювання ефективності використання власного капіталу; обґрунтуванню пропозицій щодо підвищення ефективності його використання на ТОВ «СПЕКТР АГРО»

5. Перелік графічного матеріалу: складові власного капіталу; складові управління власного капіталу; алгоритм оцінювання власного капіталу; графіки та гістограми, що відображають ефективність використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР АГРО».

6. Консультанти розділів роботи:

Розділи	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	<u>Астаф'єва К. О.</u>		
Розділ 2	<u>Астаф'єва К. О.</u>		
Розділ 3	<u>Астаф'єва К. О.</u>		
Нормоконтроль	<u>Поліщук І. Г.</u>		

7. Дата видачі завдання : 02.04.2024

Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	02.04.2024	виконано
2	Збір матеріалів до випускної роботи	07.04.2024	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань випускної кваліфікаційної роботи	17.04.2024	виконано
4	Підготовка I розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	24.04.2024	виконано
5	Підготовка II розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	04.05.2024	виконано
6	Підготовка III розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	24.05.2024	виконано
7	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	30.05.2024	успішно
8	Підготовка вступної частини	31.05.2024	виконано
9	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	05.06.2024	виконано
10	Отримання відгуку керівника та рецензії	07.06.2024	виконано
11	Попередній захист роботи	10.06.2024	виконано
12	Захист роботи ВЕК		

Здобувач _____ В.П. Гайдучок
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ К. О. Астаф'єва
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на випускнї кваліфікаційнї роботу за темою «**Ефективність використання власного капіталу підприємства та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення**»

Випускна кваліфікаційна робота: 84 с., 16 табл., 12 рис., 24 формул, 33 джерел, 2 додатки.

Об'єкт дослідження: ефективність використання власного капіталу

Мета роботи: розробка методичних та практичних рекомендацій для підвищення ефективності використання власного капіталу

Предмет дослідження: теоретичні, методичні та практичні аспекти використання власного капіталу

Методи дослідження: системний аналіз та узагальнення, статистичний, аналітичний, графічний та факторного аналізу.

У випускнї кваліфікаційнї роботі проведено аналіз сучасної літератури з питання ефективності використання власного капіталу підприємства. У кваліфікаційнї роботі запропоновано алгоритм аналізу власного капіталу підприємства. Запропонований алгоритм аналізу власного капіталу підприємства та альтернативні стратегії управління власним капіталом підприємства пропонуємо використати на прикладі ТОВ «СПЕКТР АГРО».

Розрахунку було виконано на прикладі ТОВ «СПЕКТР АГРО» за 2020-2022 рр. Підводячи підсумок проведеного аналізу ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО» зазначимо, що протягом 2020-2022 р. підприємство нарощує обсяг власного капіталу. Основним джерелом формування останнього є нерозподілений прибуток, що формується з чистого фінансового результату. Визначено, що має місце зростання обсягу готової продукції на складі підприємства. Отже заходи, щодо підвищення ефективності використання власного капіталу необхідно зосередити на зростання чистого доходу від реалізації продукції. Для цього запропоновано розробка комерційної пропозиції для постачальників за умови отримання знижки 4,3%. Виходячи з розрахунків, маємо що у плановому періоді обсяг власного капіталу зростає на 9744,56 тис. грн. коефіцієнт захисту статутного капіталу знижується на 0,00019 част.од Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування зростає на 0,3 част.од. Заплановано зростання прирості прибутку на суму 62443,31 тис. грн. Чистий фінансовий результат зростає на 9932,1 тис. грн, коефіцієнт рентабельності власного капіталу на 0,00296 част.ол, Коефіцієнт оборотності власного капіталу зростає на 1,01 разів на рік, а чистий дохід від реалізації продукції на 521246,8 тис. грн. Таким чином запропоновані заходи є підвищують ефективність використання власного капіталу.

В роботі при розрахунках використано програмний продукт Microsoft OfficeExcel.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ, ПОСТАЧАЛЬНИЙ, ЗНИЖКА

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Теоретичні засади визначення сутності власного капіталу підприємства.....	8
1.2. Методичні підходи щодо оцінювання використання власного капіталу підприємства	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ТОВ «СПЕКТР - АГРО»	28
2.1. Характеристика показників техніко-економічного стану ТОВ «СПЕКТР - АГРО» за 2020-2022 рр.	28
2.2. Характеристика ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»	38
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ТОВ «СПЕКТР-АГРО»	49
3.1. Факторний та кореляційно-регресивний аналіз показників ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»	49
3.2. Пропозиції, щодо підвищення ефективності використання власного капіталу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»	59
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	72
ДОДАТКИ.....	76
ДОДАТОК А.....	77
ДОДАТОК Б	82

ВСТУП

Поступове впровадження в економіку країни ринкових методів господарювання і конкуренції потребує від підприємств підвищення ефективності їх діяльності, яка визначає здатність підприємств до фінансового виживання. Ефективність діяльності підприємства значною мірою характеризується показниками ефективності використання капіталу.

У сучасних ринкових умовах значна увага представників фінансової науки приділяється підвищенню конкурентоспроможності підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Причому ефективність функціонування кожного суб'єкта господарювання багато в чому обумовлена наявністю власного капіталу, раціональністю його структури, забезпеченістю необхідними складовими для проведення відповідних виробничих, фінансових та інвестиційних операцій. Тому наразі формування власного капіталу набуває особливої актуальності не тільки в частині створення підприємств, а й для забезпечення їхнього подальшого розвитку.

Теоретичні та практичні аспекти формування власного капіталу підприємств розглядаються у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: С. Баймуханової, Л. Безкоровайної, Ф. Бутинця, О. Вівчар, О. Володько, Л. Галайди, Т. Гонтар, А. Горбатенко, Т. Го§ родньої, Л. Дивини, Я. Іщенко, Т. Корольок, С. Костанян, А. Лепської, В. Максимової, С. Ногіної, О. Овчар, І. Олександренко, М. Рубахи, В. Рудики, К. Рижкової, В. Саварина, Т. Самойлова, А. Султанової, В. Сопко, Г. Сукрушевої, М. Шатило, С. Шумікіна, Н. Шури та інших.

Об'єкт дослідження: ефективність використання власного капіталу. Мета роботи: розробка методичних та практичних рекомендацій для підвищення ефективності використання власного капіталу. Предмет дослідження: теоретичні, методичні та практичні аспекти використання власного капіталу

Визначено завдання кваліфікаційної роботи:

- надати характеристику теоретичним засадам визначення сутності власного капіталу підприємства;
- окреслення методичних підходів щодо оцінювання використання власного капіталу підприємства;
- надання характеристики показникам техніко-економічного стану ТОВ «СПЕКТР - АРГО» за 2020-2022 рр;
- надання характеристики показникам ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»;
- проведення факторного та кореляційно-регресивного аналізу показників ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»;
- розробка пропозиції, щодо підвищення ефективності використання власного капіталу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Обрані методи дослідження наукової роботи залежать від її характеру. Для написання теоретичної частини курсової можна використовувати: метод аналізу (виділення та вивчення окремих частин явища); системний підхід (розгляд об'єкта чи явища як системи); метод дедукції (принцип «від загального до приватного»); метод індукції (формування висновків про явище на основі вивчення приватних ознак); метод класифікації (угруповання явищ за певними ознаками); метод абстрагування (вивчення конкретної властивості явища без урахування інших характеристик).

У практичній частині роботи зазвичай використовують: метод спостереження (відстеження змін або положення об'єкта дослідження); метод порівняння (порівняння двох і більше об'єктів дослідження за відібраними автором ознаками); метод виміру (визначення чисельних параметрів об'єкта дослідження); метод експерименту (відтворення результатів спостереження за певних умов з метою перевірки гіпотези).

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Теоретичні засади визначення сутності власного капіталу підприємства

Підприємство є структуроутворюючим елементом сучасної ринкової економіки. Будь-яка організація, що веде виробничу чи іншу комерційну діяльність повинна мати визначений капітал, що представляє собою сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності. Він є базою створення і розвитку підприємства й у процесі функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу.

Капітал посідає одне з головних місць в системі соціально-економічних та політичних відносин суспільства. Через недосконале управління капіталом як на макро - , так і на мікрорівні, що зумовлено низкою об'єктивних та суб'єктивних причин, економіка України доволі повільно долає кризовий стан. Прискорити процес виходу з кризи можна за допомогою управління капіталом, що відповідає сучасним вимогам, спирається на досягнення науки та враховує практику.

Особливої уваги заслуговують питання управління капіталом підприємства як основного осередку економічної системи, в процесі функціонування якого здійснюється процес кругообігу капіталу: його залучення, розміщення та використання. Динамізм, невизначеність, складність економічного середовища та процесів, що в ньому відбуваються, вимагають перегляду не лише сутності та змісту капіталу, як економічної категорії, а й концептуальних засад управління ним.

Проводячи аналіз публікацій з теми «Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства», слід відзначити значне збільшення

їх кількості останніми роками, що підтверджує актуальність вибраної для дослідження теми. Дослідженню проблематики капіталу підприємства присвятили свої роботи такі вчені, а саме П.А. Стецюк [1], І.Т. Балабанов [2]; О.Г. Біла [3]; І.О. Бланк [4]; К. Макконелл, С. Брю [5]; Дж. Нітзан [6]; Р. Брейли [7]; И. Шумпетер [8]; І. Фішер [9]; К. Маркс [10]; Д.Е. Пономарьов [11]; М.А. Дем'яненко [12]; Н.О. Байстрюченко [13], В.В. Концева [14], Е.Ф. Югас [15].

З переходом підприємств України на ринковий механізм діяльності, з появою великої кількості форм власності підприємств зросла увага до управління його фінансовими ресурсами на всіх стадіях (від створення підприємства, його безпосереднього функціонування до закінчення життєвого циклу – ліквідації).

Морфологічну оцінку поняття «власний капітал підприємства» представлено на рисунку 1.1.

Автор	Визначення	Ключові слова
Л.В. Безкоровайна [1, с. 950]	Власний капітал – це власні джерела підприємства, внесені його засновниками, або суми реінвестованого чистого прибутку, які використовуються для формування активів підприємства у грошовій або матеріальній формі.	Сума реінвестованого чистого прибутку
Ф.Ф. Бугинець [2, с. 317]	Власний капітал – це загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів.	Формування активів
С.Ф. Голов [3, с. 803]	Власний капітал формується акціями, тобто коштами інвесторів (власників) в обмін на реалізовані їм акції.	Формування акціями
Т.А. Городня [4, с. 250]	Власний капітал – нагромадження шляхом збереження запасу економічних благ у формі грошових коштів та реальних капітальних товарів, що залучається його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і чинник виробництва з метою отримання доходу.	Нагромадження шляхом збереження запасу економічних благ
А.А. Горбатенко [5, с. 195]	Власний капітал виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи підприємства.	Загальна величина коштів
Я.П. Іщенко [6, с. 147]	Власний капітал – необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.	Компоненти
Л.І. Катан [7, с. 147]	Власний капітал – це певне вираження фінансових відносин, що виникають між акціонерним товариством (корпорацією) та іншими суб'єктами господарювання щодо його формування та використання.	Фінансові відносини
В.Ф. Максимова [8, с. 124]	Власний капітал – це власні джерела фінансування підприємства, що вкладені його засновниками без визначеного строку їх повернення, накопичені суми реінвестованого прибутку протягом строку функціонування підприємства та інші власні джерела.	Джерела фінансування підприємства
О.А. Нужна [9, с. 500]	Власний капітал – це загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів.	Формування активів
Авторське визначення	Власний капітал підприємства – фінансові відносини щодо формування джерел фінансування підприємства за рахунок коштів засновників, а також суми реінвестованого чистого прибутку.	

Рисунок 1.1 - Морфологічна оцінка поняття «власний капітал підприємства»

На основі проведеної морфологічної оцінки поняття «власний капітал підприємства» можна дійти висновку про те, що в сучасних умовах власний

капітал підприємства є основою для його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, оскільки на основі достатності власного капіталу можна судити про його незалежність, а отже, і про фінансову безпеку, за допомогою власного капіталу керівництво підприємства має право приймати самостійні рішення в сфері управління і, відповідно, нести відповідальність за отримані результати.

Згідно з рисунком 1.2 можна визначити, що джерела формування власного капіталу підприємства поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх можна віднести нерозподілений прибуток підприємства, амортизаційні відрахування та інші джерела. До зовнішніх джерел відносяться залучення додаткового акціонерного та пайового капіталу підприємства, безоплатна фінансова допомога, інші джерела.

Рисунок 1.2 - Джерела залучення власного капіталу підприємства, його переваги та недоліки

Власний капітал підприємства дає змогу оцінити його ринкову вартість, рівень конкурентоспроможності, тому якісне управління власними фінансовими ресурсами підприємства є невід'ємною частиною сучасного фінансового менеджменту. Співвласникам та керівникам підприємства постійно необхідно здійснювати аналіз власного капіталу, оскільки це допомагає виявити його основні складові і визначити наслідки їх змін для фінансової стійкості підприємства. Формування власного капіталу має свої переваги і недоліки. У сфері внутрішніх джерел є простота залучення, що стосується прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства і амортизаційних відрахувань, проте ці джерела, як правило, є обмеженими

Достатність власного капіталу підприємства дає змогу говорити про його фінансову стійкість, зниження ризику банкрутства, однак досить великі обсяги власного капіталу знижують його рентабельність, рентабельність власного капіталу, тобто фактично головний показник для стратегічних інвесторів.

Він дає змогу визначити ефективність використання капіталу, інвестованого власниками підприємства. Власники отримують рентабельність від своїх інвестицій у вигляді вкладів до статутного капіталу. З позиції власників рентабельність найкращим чином відображається у вигляді рентабельності на власний капітал і є найбільш важливим для акціонерів компанії. Адже характеризує прибуток, який власник отримує з кожної одиниці вкладених у підприємство коштів.

З боку зовнішніх джерел фінансування власного капіталу підприємства можна визначити такі недоліки, як збільшення кількості власників підприємства в разі додаткової емісії акцій, залучення додаткового пайового капіталу, що можуть призвести до втручання нових власників у фінансову політику підприємства, що не завжди позитивно впливає на фінансовий стан і стратегічну політику підприємства. Також необхідно відзначити, що за кризових явищ в економіці України пошук нових інвесторів підприємства є досить важким процесом, особливо в умовах обмеженості фінансових ресурсів.

Виходячи з природи й економічного змісту

власного капіталу, можна виділити такі його функції, які представлені у таблиця 1.1. Виходячи з таблиці 1.1. можна говорити про необхідність особливого ставлення до формування та управління власним капіталом підприємства, оскільки від власників цього капіталу залежить розвиток підприємстві від процесу його створення до кінцевої стадії існування.

Таблиця 1.1 – Функції власного капіталу підприємства

Функція	Характеристика
Функція заснування	Під час створення нового підприємства перш за все формується статутний капітал
Функція відповідальності	Достатні обсяги власного капіталу підприємства дають змогу кредиторам та інвесторам бути впевненими в платоспроможності контрагента
Функція розподілу майна	Отриманий прибуток розподіляється між власниками або залишається в розпорядженні підприємства
Функція фінансування та забезпечення ліквідності	Внески засновників у грошовій формі дають можливість підтримки ліквідності підприємства на всіх етапах його діяльності
Захисна функція	Чим більші обсяги власного капіталу, тим більш захищеним є підприємство від зовнішніх та внутрішніх загроз
Функція управління та контролю	Власники підприємства здійснюють контроль над його діяльністю, а також мають можливість формувати його стратегічний розвиток

Власний капітал підприємства – це фінансові ресурси, які воно вкладає для організації і фінансування господарської діяльності. Нормою для успішної, рентабельної роботи підприємства, його високої конкурентоспроможності на ринку і фінансової стійкості є ситуація за якої власний капітал становить більшу частину його фінансових ресурсів [3].

Згідно з П(С)БО 2 „Баланс” власний капітал підприємств України включає такі елементи: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал. Такий склад власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в результаті ефективної діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів, а також додаткового вкладеного капіталу [6].

Особливості формування окремих складових власного капіталу підприємств зумовлюються нормами законодавства щодо організаційно-правових форм підприємств та форм їх власності, а також щодо порядку формування і руху власного капіталу.

Функції власного капіталу підприємства визначаються його економічною сутністю. Укрупнено можна виділити оперативну, захисну та регулятивну функції власного капіталу, які спрямовані відповідно на забезпечення безперервної діяльності підприємства, відшкодування в разі необхідності великих збитків і дотримання встановлених вимог щодо здійснення фінансової діяльності.

Утворюється власний капітал двома шляхами:

- внесенням власниками підприємства грошових коштів та інших активів;
- нагромадженням суми доходу, що залишається на підприємстві.

За формами власний капітал поділяється на дві категорії:

- інвестований (вкладений або сплачений капітал) - сума простих та привілейованих акцій за їхньою номінальною (оголошеною) вартістю, а також додатково вкладений капітал, який також може бути поділений за джерелами утворення.;

- нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку, що не була розподілена між акціонерами.

Власний капітал за рівнем відповідальності поділяють на:

- статутний капітал, сума якого визначається в установчих документах і підлягає обов'язковій реєстрації у державному реєстрі господарюючих одиниць;
- додатковий капітал (не реєстрований) – це додатково вкладений капітал, резервний капітал та нерозподілений прибуток [5].

Основу власного капіталу деяких підприємств (споживчих товариств, колективних сільськогосподарських підприємств, житлово-будівельних кооперативів, кредитних спілок тощо) становить пайовий капітал. Він формується за рахунок пайових внесків. На відміну від статутного капіталу розмір пайового капіталу не фіксується в статуті підприємства.

Додатковий вкладений капітал відображає наявність і рух в акціонерних підприємствах так званого емісійного доходу, тобто різниці між продажною і номінальною вартістю випущених акцій.

Використання коштів додаткового капіталу відбувається, якщо сума дооцінки основних засобів, інших необігових матеріальних активів і нематеріальних активів переноситься до статутного капіталу або якщо прийнято рішення про перереєстрацію статутного капіталу і він збільшується за рахунок будь-яких активів, вартість яких відображена в додатковому капіталі.

Резервний капітал утворюється на підприємствах завдяки чистому нерозподіленому прибутку на умовах, зафіксованих в установчих документах. Ці кошти використовують у тому разі, коли потрібні витрати не покриваються наявним нерозподіленим прибутком, а також на покриття різниці між номінальною і продажною ціною випущених акцій. За рахунок резервного капіталу підприємство може покрити збитки від своєї господарської діяльності, а також збільшити статутний капітал.

Неоплачений капітал - це сума заборгованості власників (акціонерів, учасників) господарських товариств будь-якого типу за внесками до статутного капіталу. Ця сума вираховується при визначенні підсумку власного капіталу; її динаміка характеризує покриття статутного капіталу підприємства реальними фінансовими ресурсами, які надійшли від власників.

Власний капітал підприємства може формуватися як завдяки зовнішнім, так і завдяки внутрішнім джерелам. До складу внутрішніх джерел власного капіталу підприємства відносять:

- 1) нерозподілений прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства;
- 2) кошти, що приєднуються до власного капіталу в результаті переоцінки (дооцінки) основних засобів;
- 3) амортизаційні відрахування, які суму власного капіталу підприємства не збільшують, а слугують засобом його реінвестування;
- 4) інші внутрішні джерела (зокрема резервні фонди).

До складу зовнішніх джерел власного капіталу підприємства включають:

- 1) мобілізацію додаткового пайового капіталу (шляхом внесків коштів засновників до статутного капіталу);
- 2) залучення додаткового акціонерного капіталу (за допомогою повторної емісії та реалізації акцій);
- 3) безоплатну фінансову допомогу від юридичних осіб і держави (зокрема державним унітарним підприємствам, фінансово-промисловим групам тощо);
- 4) конверсію позикового капіталу у власний (зокрема обмін корпоративних облігацій на привілейовані акції);
- 5) кошти цільового фінансування, що надійшли на інвестиційні цілі;
- 6) інші зовнішні джерела (емісійний дохід, що утворюється при продажу акцій вище їх номінальної вартості).

Власному капіталу притаманні позитивні та негативні аспекти функціонування. До переваг власного капіталу відносять [6, с. 4; 21, с. 143; 26, с. 138]:

— простота залучення, адже рішення, пов'язані зі збільшенням власного капіталу (особливо за рахунок внутрішніх джерел його формування), приймаються власниками та менеджерами підприємства без необхідності отримання згоди інших суб'єктів господарювання;

— висока здатність генерування прибутку у всіх сферах діяльності, адже при його використанні не потрібно оплачувати позиковий процент в усіх його формах;

— забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, його платоспроможності в довгостроковому періоді, гарантування стабільного фінансового стану, а відповідно і зниження ризику банкрутства;

— самостійність прийняття управлінських рішень і збереження контролю власників над господарською діяльністю підприємства, оскільки для залучення власного капіталу із внутрішніх джерел не потрібна згода інших суб'єктів господарювання.

До недоліків власного капіталу відносять [6, с. 4; 21, с. 143; 26, с. 138; 27, с. 218—219]:

— обмеженість обсягу залучення, а отже, і можливостей істотного розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства в періоди сприятливої кон'юнктури ринку на окремих етапах його життєвого циклу;

— складність у залученні та значний рівень витрат, пов'язаний з організацією емісії акцій та їхнім розміщенням, для підприємств у формі акціонерного товариства;

— втрата контролю над підприємством у формі акціонерного товариства діючими акціонерами, в зв'язку з чим виникають складнощі щодо оптимізації їхніх інтересів в отриманні дивідендів і задоволенні потреб підприємства у фінансуванні, а також ризик зміни стратегії розвитку;

— висока вартість у порівнянні з альтернативними позиковими джерелами формування капіталу, що пов'язано з вищим ризиком акціонерів підприємства у формі акціонерного товариства, порівняно з його кредиторами;

— відволікання власних коштів від господарського обороту підприємства;

— невикористана можливість приросту коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок залучення позикових коштів, оскільки за умов використання винятково власних коштів неможливим є перевищення фінансової рентабельності над економічною рентабельністю підприємства.

Формування власного капіталу підприємства має базуватися на певних принципах, які мають враховувати стратегічні завдання розвитку та розширеного відтворення капіталу.

Формування складових власного капіталу підприємств в Україні характеризується певною специфікою, обумовленою організаційно-правовими формами діяльності та формами власності суб'єктів господарювання, відповідно до чинного законодавства.

Дану специфіку слід враховувати як при заснуванні підприємств, так і для забезпечення їхнього економічного розвитку у перспективі. Так, для державних комерційних підприємств визначено, що розмір їх статутного капіталу

встановлюється уповноваженим органом, до сфери управління якого воно належить, а для комунальних унітарних підприємств розмір їх статутного капіталу визначається відповідною місцевою радою [29].

1.2. Методичні підходи щодо оцінювання використання власного капіталу підприємства

Ефективне управління власним капіталом та його структурою визначає успіх будь-якого підприємства. Сформований власний капітал є не лише фінансовою основою його діяльності, але й одним із ключових фінансових показників. Це безстрокове та початкове джерело фінансування, а також джерело погашення можливих збитків.

Власний капітал відображає рівень фінансової самостійності та кредитоспроможності підприємства. Управління цим ресурсом сприяє оптимізації діяльності підприємства, збільшенню прибутковості та підвищенню його конкурентоспроможності. Зосередження на оптимальному використанні власних засобів допомагає підприємству досягти стабільності та росту у динамічному економічному середовищі.

При розгляді методичних підходів до аналізу власного капіталу необхідно особливу увагу приділяти окресленню його ролі у діяльності підприємства. Останні зображено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Ролі власного капіталу у діяльності підприємства

Роль власного капіталу	Характеристика
Самостійність та контроль	Розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності власників підприємства та їх владу над ним.
Відповідальність та захист кредиторів	Власний капітал, відображений у балансі, служить мірилом відносин відповідальності та захисту прав кредиторів
Довготермінове фінансування	Власний капітал надає підприємству можливість використовувати фінансові

Роль власного капіталу	Характеристика
	ресурси на необмежений час
Фінансування ризику	Використання власного капіталу дозволяє здійснювати інвестиції в ризикові проекти, які можуть не влаштовувати кредиторів
Кредитоспроможність	Підприємства з більшим власним капіталом та меншою кредиторською заборгованістю мають перевагу при отриманні кредиту
Погашення збитків	Власний капітал використовується для компенсації тимчасових збитків підприємства.
Розподіл доходів і активів	Власний капітал визначає частки власників у розподілі фінансового результату та майна підприємства у разі його ліквідації

Отже, власний капітал відіграє критичну роль у функціонуванні та розвитку будь-якого підприємства, забезпечуючи йому стійкість, фінансову незалежність та можливість ризику.

Формування власного капіталу здійснюється двома основними методами:

внесенням грошових коштів та активів, цей шлях передбачає внесення власниками підприємства фінансових ресурсів та інших цінностей;

нагромадженням прибутку, крім прямих внесків, власний капітал може формуватися за рахунок нагромадження прибутку, що залишається у підприємства після виплати всіх зобов'язань.

Впровадження фінансових ресурсів та активів - це шлях, який передбачає вливання коштів та інших активів власниками підприємства. Цей процес має вирішальне значення для ефективного використання коштів та зростання підприємства.

Вкладення фінансових ресурсів може здійснюватися різними способами, такими як депозити в банках, інвестиції в інші фінансові установи або вливання капіталу в підприємство. Ці ресурси можуть бути у формі готівки, цифрових чи електронних грошей або інших активів, які можна конвертувати в готівку.

Внесення фінансових ресурсів може також здійснюватися шляхом додаткових внесків учасників підприємства. Ці внески можуть бути у формі грошових коштів, але також можуть бути у формі інших активів, таких як запаси або необоротні активи.

Впровадження фінансових ресурсів та активів є важливим кроком в управлінні ефективністю використання основних засобів. Шляхом вливання коштів та інших активів у підприємство власники можуть збільшити активну частину фондів, що є вирішальним фактором ефективного використання основних засобів.

Ефективність використання основних засобів залежить від кількох факторів, серед яких цільове використання амортизаційних відрахувань, що генеруються виробничою діяльністю, технічний стан активів та ефективність використання активної частини фондів. Збільшуючи активну частину фондів, власники можуть підвищити рівень фондівдачі, що є ключовим показником ефективності використання основних засобів.

Таким чином, введення фінансових ресурсів та активів є важливим кроком в управлінні ефективністю використання основних засобів. Шляхом вливання коштів та інших активів у підприємство власники можуть збільшити активну частину фондів, що є критично важливим фактором ефективного використання основних засобів. Цей процес вимагає ретельного планування та моніторингу, щоб забезпечити ефективне та раціональне використання коштів та активів.

За своєю формою власний капітал поділяється на дві основні категорії:

інвестований капітал (вкладений або сплачений капітал), це ті кошти та активи, які були внесені власниками на початковому етапі створення підприємства або під час його розвитку;

нерозподілений прибуток, це частина прибутку підприємства, яка не була розподілена серед власників у вигляді дивідендів або інших виплат, а залишається в обігу для подальшого використання в діяльності підприємства.

На рисунку 1.3 наведено алгоритм аналізу власного капіталу підприємства.

Отже, першим кроком при аналізі власного капіталу є збір необхідної інформації. А саме мова йде про розгляд фінансової звітності, а саме:

балансу (звіт про фінансовий стан);

звіту про фінансовий результат (звіт про сукупний дохід);

звіту про власний капітал;

примітки до фінансової звітності.

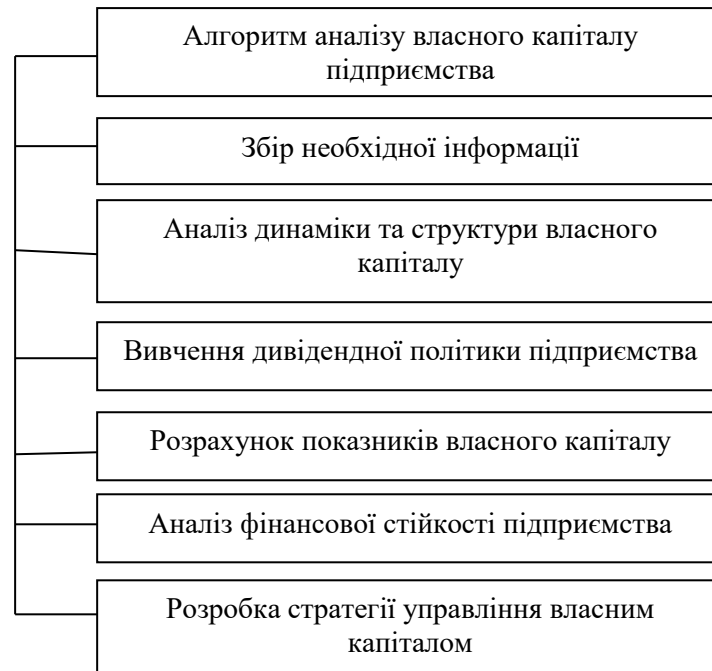

Рисунок 1.3 - Алгоритм аналізу власного капіталу підприємства

Наступний етап передбачає більш детальний розгляд власного капіталу, що зазначений у Балансі підприємства та у Звіті про власний капітал. Досліджується його структура та динаміка статей власного капіталу.

Наступним етапом є вивчення дивідендної політики підприємства. Дивідендну політику можна класифікувати на кілька типів, включаючи стабільну дивідендну політику, політику залишкових дивідендів та політику постійних дивідендів.

Стабільна дивідендна політика передбачає виплату стабільного дивіденду на акцію, незалежно від прибутку компанії. Політика залишкових дивідендів передбачає виплату дивідендів лише після того, як вичерпані всі інші інвестиційні можливості. Політика постійних дивідендів передбачає виплату фіксованого відсотка прибутку у вигляді дивідендів.

Дивідендна політика є важливим аспектом фінансового управління компанією, оскільки вона безпосередньо впливає на прибутковість інвестицій для акціонерів. Аналіз дивідендної політики компанії може надати цінну інформацію про фінансовий стан компанії, інвестиційні можливості та вподобання акціонерів.

Розуміючи ці фактори, інвестори можуть приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування в компанію.

Таким чином, дослідження дивідендної політики передбачає аналіз різних факторів, які впливають на розподіл прибутку між акціонерами. Ця політика є важливим аспектом фінансового управління компанією, оскільки вона безпосередньо впливає на прибутковість інвестицій для акціонерів [25].

Наступним кроком переходимо до розрахунку показників власного капіталу підприємства. Ця категорія показників відображає ступінь захищеності та ефективності використання власного капіталу в діяльності організації. Вона включає різноманітні параметри, що оцінюють ділову активність та рентабельність. Значення цих показників в межах норми має велике значення для акціонерів компанії, оскільки вони свідчать про фінансове здоров'я та перспективи розвитку підприємства.

Коефіцієнт захисту власного капіталу визначається за формулами 1.1 або 1.2. Цей показник вказує на здатність підприємства витримати фінансові труднощі та виплатити свої зобов'язання в разі непередбачуваних обставин [26].

$$K_{\text{зах вл к}} = \frac{\text{ДК} + \text{РК}}{\text{ВК}} \quad (1.1)$$

де $K_{\text{зах вл к}}$ - коефіцієнт захисту власного капіталу, част.од

ДК – доданий капітал, тис. грн

РК – резервний капітал, тис грн

ВК – власний капітал, тис. грн

$$K_{\text{зах вл к}} = \frac{(\text{рядок 1410} + \text{рядок 1415})}{\text{рядок 1495}} \quad (1.2)$$

Коефіцієнт ризику власного капіталу [26] – це показник, який використовується для визначення ступеня ризику, пов'язаного з вкладеним власним капіталом у підприємство. Цей показник допомагає оцінити, наскільки великі ризики зазнає власний капітал в разі невдач або фінансових втрат. Розрахунок проводиться за формулами 1.3 або 1.4.

$$K_{\text{риз вл к}} = \frac{ЗК}{ВК} \quad (1.3)$$

де $K_{\text{риз вл к}}$ - коефіцієнт ризику власного капіталу, част.од
 $ЗК$ – сума залучених фінансових ресурсів, тис грн

$$K_{\text{риз вл к}} = \frac{\text{рядок 1595} + \text{рядок 1695}}{\text{рядок 1495}} \quad (1.4)$$

Наступним розглянемо показник захисту статутного капіталу, це показник, який використовується для вимірювання захищеності статутного капіталу підприємства від ризиків та збитків. Цей показник є важливим для кредиторів та інвесторів, оскільки він вказує на те, наскільки стійко позиція підприємства в операційному середовищі. Розрахунок запропоновано проводити за формулами 1.5 та 1.6

$$K_{\text{зск}} = \frac{СК}{А} \quad (1.5)$$

де $K_{\text{зск}}$ – коефіцієнт захисту статутного капіталу, част.од
 $СК$ – статутний капітал, тис. грн
 $А$ – вартість активів підприємства, тис. грн

$$K_{\text{зск}} = \frac{\text{рядок 1400}}{\text{рядок 1900}} \quad (1.6)$$

Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування визначається шляхом оцінки співвідношення між приростом резервного капіталу та нерозподіленого прибутку до загальної суми чистого прибутку. Розрахунок виконуємо за формула 1.7 або 1.8

$$K_{\text{рп}} = \frac{(РК_{\text{пр}} + НП_{\text{пр}}) - (РК_{\text{мр}} + НП_{\text{мр}})}{ЧФР_{\text{п}}} \quad (1.7)$$

де $K_{рп}$ - коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування,
част.од

ПН – середньорічний нерозподілений прибуток за поточний та минулий рік,
тис. грн

РК – середньорічний резервний капітал за поточний та минулий рік, тис. грн

ЧФР_п – чистий фінансовий результат за поточний рік, тис. грн

$$K_{рп} = \frac{(\text{рядок 1415} + \text{рядок 1420}) \text{ поточного року} - (\text{рядок 1415} + \text{рядок 1420}) \text{ минулого року}}{\text{рядок 2350}} \quad (1.8)$$

Цей показник відображає здатність підприємства використовувати власні ресурси для свого подальшого розвитку та зростання, не залежно від зовнішніх джерел фінансування.

Наступним розглянемо показник рентабельності власного капіталу. Рентабельність власного капіталу - це показник, який визначає ефективність використання власного капіталу підприємства для генерації прибутку. Цей показник вказує на те, який відсоток прибутку впливає з вкладеного в підприємство власного капіталу. Вища рентабельність власного капіталу свідчить про те, що компанія успішно використовує свої внутрішні ресурси для генерації прибутку та відповідно до цього вартість капіталу підприємства зростає.

Розрахунок наведеного коефіцієнту запропоновано виконувати за формулами 1.9 та 1.10

$$P_{вк} = \frac{ЧФР}{ВК_{сер}} \quad (1.9)$$

де $P_{вк}$ – коефіцієнт рентабельності власного капіталу, част.од

$ВК_{сер}$ – середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн

$$P_{\text{вк}} = \frac{\text{рядок 2350}}{0,5 \times (\text{рядок 1495 поточний рік} + \text{рядок 1495 минулий рік})} \quad (1.10)$$

Коефіцієнт оборотності власного капіталу - це показник ефективності використання власного капіталу підприємства для генерації прибутку або обороту активів. Цей показник дозволяє виміряти, скільки прибутку генерується на кожен одиницю власного капіталу. Коефіцієнт оборотності власного капіталу визначається за формулою 1.11 та 1.12

$$\text{Об РК} = \frac{\text{ЧДРП}}{\text{ВК}_{\text{сер}}} \quad (1.11)$$

де Об РК - коефіцієнт оборотності власного капіталу, част.од
ЧДРП – чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн

$$\text{Об РК} = \frac{\text{рядок 2000}}{0,5 \times (\text{рядок 1495 поточний рік} + \text{рядок 1495 минулий рік})} \quad (1.12)$$

Отже перелічені показники надають можливість надати характеристику власному капіталу підприємства. Для більш ґрунтовної оцінки власного капіталу, як джерела фінансування діяльності підприємства необхідно визначати коефіцієнти фінансового стану підприємства.

Мова йде про коефіцієнти : фінансової залежності, маневреності власного капіталу, довгострокового залучення позикових коштів, маневреності власних оборотних коштів та забезпечення власними коштами.

Коефіцієнт фінансової залежності - це показник, який використовується для вимірювання ступеня використання зовнішніх джерел фінансування підприємства в порівнянні з його власним капіталом. Показник дає уявлення про те, наскільки компанія залежить від зовнішніх джерел фінансування, таких як позики та борги (формула 1.13).

$$K_a = \frac{A}{BK} \quad (1.13)$$

де K_a - коефіцієнт фінансової залежності, част.од

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує частку власних ресурсів, що використані для забезпечення поточної діяльності. А саме вкладені у оборотні активи (формула 1.14).

$$K_{\text{МВК}} = \frac{BK-НА}{BK} \quad (1.14)$$

де $K_{\text{МВК}}$ – коефіцієнт маневреності власного капіталу підприємства, част.од

НА – необоротні активи, тис. грн

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів, це показник, який використовується для оцінки ступеня залежності підприємства від довгострокових позикових коштів у порівнянні з його власним капіталом. Коефіцієнт вказує на те, наскільки компанія використовує зовнішні джерела фінансування для забезпечення своєї діяльності (формула 1.15).

$$K_{\text{ДЗ}} = \frac{ДЗ}{ДЗ+BK} \quad (1.15)$$

де $K_{\text{ДЗ}}$ - коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів, част.од

ДЗ – довгострокові зобов'язання, тис. грн

Коефіцієнт власний оборотних коштів це фінансовий коефіцієнт, який використовується для оцінки ефективності використання оборотних активів компанії (формула 1.16).

$$K_{\text{МВОК}} = \frac{ГК}{BK-НА} \quad (1.16)$$

де $K_{\text{МВОК}}$ - коефіцієнт власний оборотних коштів, част.од

ГК – гроші та їх еквіваленти, тис. грн

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами, це показник, який використовується для оцінки фінансової стійкості та незалежності підприємства. Він показує, яку частку оборотних активів підприємство може фінансувати за рахунок власних коштів (формула 1.17).

$$K_{звк} = \frac{ВК-НА}{ОА} \quad (1.17)$$

де $K_{звк}$ - коефіцієнт забезпеченості власними коштами, част. од.

ОА – оборотні активи підприємства, тис. грн

Отже протягом параграфу окреслено методику оцінювання ефективності використання власного капіталу підприємства. Визначено алгоритм аналізу власного капіталу підприємства, який враховує шість етапів (рисунок 1.3). Після розрахунку низки показників, що вказуються на ефективність використання власного капіталу підприємства необхідно розробити стратегію управління власним капіталом підприємства.

Пропонуємо розглянути варіанти стратегій управління власним капіталом підприємства (таблиця 1.3)

Таблиця 1.3 – Стратегії управління власним капіталом підприємства

Назва стратегії	Джерело фінансування	Характеристика
Збільшення власного капіталу	Прибуток	Збільшення обсягів продажів Зниження витрат Оптимізація цінової політики
	Емісія акцій	Збільшення статутного капіталу Залучення нових інвесторів
	Реінвестування прибутку	Збільшення виробничих потужностей Розширення асортименту продукції Вихід на нові ринки
Зниження потреби у власному капіталі	Оптимізація оборотних активів	Зниження дебіторської заборгованості Управління запасами Прискорення оборотності оборотних коштів
	Використання позикових коштів	Кредити Лізинг Факторинг
Зміна структури	Зміна співвідношення власного та	Збільшення частки власного капіталу Зниження боргового навантаження

Назва стратегії	Джерело фінансування	Характеристика
капіталу	позикового капіталу	
	Оптимізація вартості капіталу	Зниження процентних ставок за кредитами Використання більш дешевих джерел фінансування

Виходячи з інформації наведеної у таблиці 1.3 маємо варіанти стратегій управління власним капіталом підприємства. Кожна з них має свої переваги та недоліки, а також можлива для використання у різних ситуаціях. Тому при виборі стратегії управління власним капіталом підприємства необхідно орієнтуватися на мету.

Запропонований алгоритм аналізу власного капіталу підприємства та альтернативні стратегії управління власним капіталом підприємства пропонуємо використати на прикладі ТОВ «СПЕКТР АГРО».

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ТОВ «СПЕКТР - АРГО»

2.1. Характеристика показників техніко-економічного стану ТОВ «СПЕКТР - АРГО» за 2020-2022 рр.

Підприємство ТОВ «СПЕКТР-АГРО» розпочало свою діяльність у 2009 році. Основним напрямком діяльності компанії є постачання насіння, засобів захисту рослин та мінеральних макро- і мікродобрих від провідних світових та українських виробників. Завдяки своїй професійності та відповідальності, компанія зарекомендувала себе як один із найбільших постачальників у цьому сегменті на території України.

ТОВ «СПЕКТР-АГРО» також активно розширює свою діяльність, займаючись постачанням сільськогосподарської техніки та запасних частин для неї від провідних світових та українських виробників.

Підприємство ТОВ «СПЕКТР-АГРО» пропонує широкий спектр зареєстрованих видів діяльності, з основною спеціалізацією за КВЕД 46.75 «Оптова торгівля хімічними продуктами». ТОВ «СПЕКТР-АГРО» постача високоякісне насіння, добрива, засоби захисту рослин (позначених як "33P"), а також сільськогосподарську техніку та запчастини до неї для сільськогосподарських виробників.

З 2021 року ТОВ «СПЕКТР-АГРО» розширило свій асортимент послуг, включивши точне землеробство та торгівлю маленькими упаковками сільськогосподарських товарів для населення. ТОВ «СПЕКТР-АГРО» прагне забезпечити клієнтів найкращими продуктами та інноваційними рішеннями для ефективного ведення сільського господарства.

ТОВ «СПЕКТР-АГРО» спеціалізується на реалізації високоякісної продукції та обладнання для аграрного сектору (рисунок 2.1)

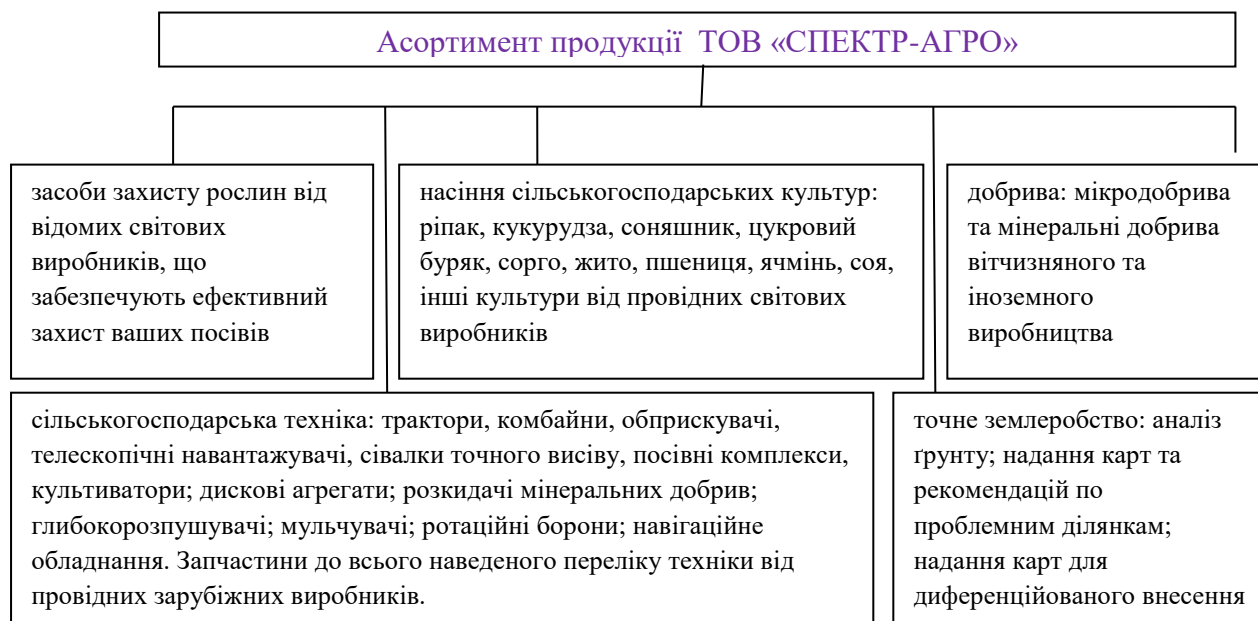

Рисунок 2.1 - Асортимент продукції ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

З метою характеристики техніко-економічного стану ТОВ «СПЕКТР-АГРО» було розраховано показники, що характеризують стан використання ресурсів підприємства. Результати розрахунку наведено у таблиці 2.1.

Почнемо з аналізу показника чистого доходу від реалізації продукції, а саме його складу та структури. Виходячи з напрямку діяльності підприємства, чистий дохід підприємство отримує від реалізації товарів. Разом з тим невелика частки доходу підприємство отримує від реалізації робіт та послуг. З метою більш детального дослідження виручки, проаналізовано структуру чистого доходу (рисунок 2.2).

Чистий дохід від реалізації на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» складається з доходу від реалізації товарів, робіт та послуг. Основну частину доходу становить реалізація товарів, яка приносить 99% загального обсягу чистого доходу (рисунок 2.2).

Таблиця 2.1- Характеристика показників техніко-економічного стану ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення					
				Абсолютне (+/-)			Відносне(%)		
				2021-2020	2022-2021	2022-2020	2021/2020	2022/2021	2022/2020
Чистий дохід від реалізованої продукції, тис. грн	4822405	6186112	6262625	1363707,00	76513,00	1440220,00	28,28	1,24	29,87
Валовий прибуток, тис.грн	631299	712825	946595	81526,00	233770,00	315296,00	12,91	32,79	49,94
Собівартість реалізації продукції, тис.грн	4191106	5473287	5316030	1282181,00	-157257,00	1124924,00	30,59	-2,87	26,84
Рентабельність продукції,%	15,06	13,02	17,81	-2,04	4,78	2,74	x	x	x
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	387	453	433	66,00	-20,00	46,00	17,05	-4,42	11,89
Продуктивність праці, тис грн на особу	12460,99	13655,88	14463,34	1194,88	807,46	2002,34	9,59	5,91	16,07
Середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.	67469	168386	157517	100917,00	-10869,00	90048,00	149,58	-6,45	133,47
Коефіцієнт фондівддачі,грн на грн	71,48	36,74	39,76	-34,74	3,02	-31,72	-48,60	8,22	-44,38
Коефіцієнт фондомісткості, грн на грн	0,014	0,027	0,025	0,01	0,00	0,01	94,56	-7,60	79,78
Коефіцієнт фондоозброєності, грн га грн	174,34	371,71	363,78	197,37	-7,93	189,44	113,21	-2,13	108,66
Рентабельність основних засобів, %	214,08	155,87	133,26	-58,21	-22,62	-80,83	x	x	x
Фонд оплати праці, тис.грн	177 923,00	360489	305581	182566,00	-54908,00	127658,00	102,61	-15,23	71,75
Середньомісячна зарплата,	38,312	66,315	58,811	28,00	-7,50	20,50	73,09	-11,32	53,50
Чистий фінансовий результат (збиток), тис. грн.	144439	262471	209902	118032,00	-52569,00	65463,00	81,72	-20,03	45,32
Рентабельність активів , %	5,73	8,18	9,41	2,45	1,23	3,68	x	x	x
Витрати на одиницю товарної продукції	0,87	0,88	0,85	0,02	-0,04	-0,02	1,80	-4,06	-2,33
Середньорічна вартість активів	2519628,0000	3208785,0000	2230727,0000	689157,00	-978058,00	-288901,00	27,35	-30,48	-11,47

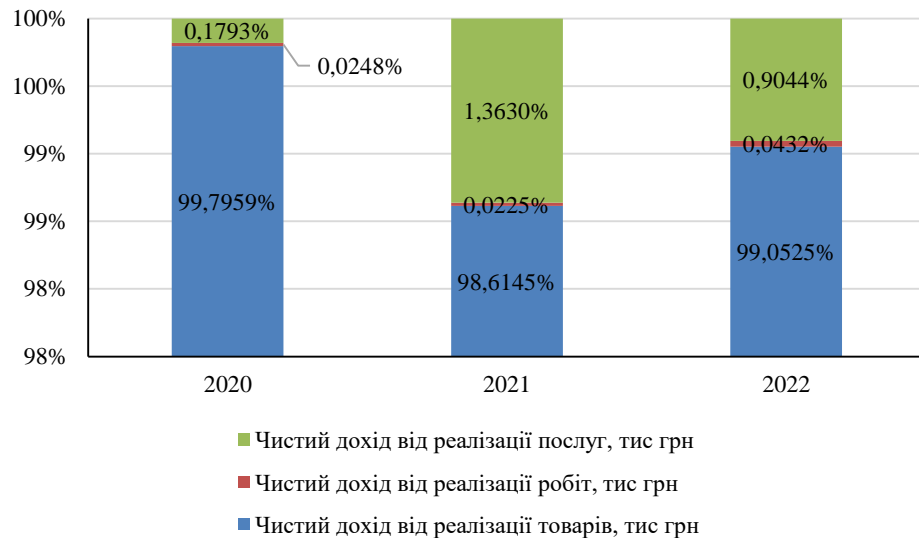

Рисунок 2.2 – Структура чистого доходу від реалізації продукції ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр.

Лише 1% від загального доходу припадає на дохід від робіт та послуг. У таблиці 2.1 наведено динаміку чистого доходу від реалізації товарів, робіт та послуг ТОВ «СПЕКТР-АГРО», що дозволяє простежити зміни в доходах компанії за різні періоди.

Аналіз динаміки чистого доходу від реалізації продукції свідчить, що останній у 2020 р. становить 48822405 тис. грн. У наступному 2021 р. маємо зростання чистого доходу на 1363707 тис. грн (або на 28,28%) відносно 2020 р. При чому зростання чистого доходу від реалізації товарів становить 1288137 тис. грн, зростання доходу від реалізації робіт – 195 тис. грн та від реалізації послуг 75675 тис. грн. Окреслене призвело до зниження питомої ваги чистої виручки від реалізації робіт з 0,0248% у 2020 р. до 0,00225% у 2021 р. Зростання чистого доходу від реалізації послуг призвело до зростання питомої ваги останніх з 0,1793% у 2020 р. до 1,363% у 2021 р.

За результатами роботи у 2022 р. маємо зростання чистого доходу від реалізації до 6262625 тис. грн (або на 1,24% відносно 2021 р. та на 29,87% відносно 2020 р.). Зростання обумовлюється підвищенням чистого доходу від реалізації товарів на 101893 тис. грн відного 2021 р. та на 1390030 тис. грн

відносно 2020 р. За результатами роботи у 2022 р. на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» маємо зростання доходу від реалізації робіт, а саме стані зростають на 1310 тис. грн відносно 2021 р. та на 1505 тис. грн відносно 2020 р. Також маємо зниження доходу від реалізації послуг у 2022р. відносно 2021 р. на 27690 тис. грн. Загалом протягом 2020-2022 рр. зростання доходу від реалізації послуг становить 47985 тис. грн.

Виходячи з аналізу чистого доходу від реалізації продукції маємо зростання чистого доходу від реалізації протягом 2020-2022 р. на 29,87%, при чому лише 1,24% зростання припадає на 2022 р. Більша частина зростання була сформована за результатами роботи 2021 р.

Наступним кроком виконаємо аналіз собівартості реалізованої продукції (таблиця 2.1). Динаміка зміни собівартості реалізованої продукції наведена на рисунку 2.3.

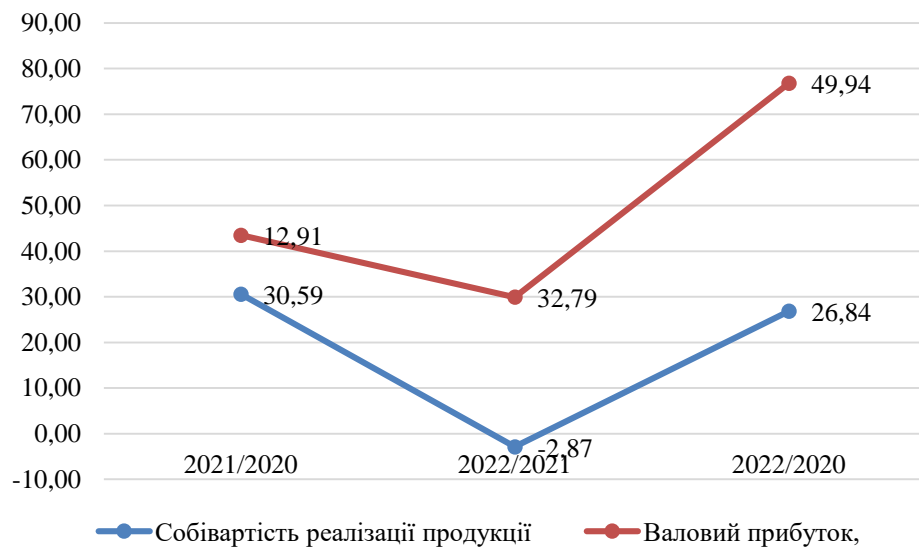

Рисунок 2.3 – Відносне відхилення показників собівартості реалізованої продукції та валової продукції ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Протягом 2020-2022 р. маємо зростання собівартості реалізованої продукції. Остання у 2020 р. складала 4191106 тис. грн. У наступному 2021 р. виявлено зростання обсягу чистого доходу від реалізації, отже собівартість також зростає. Зростання склало 30,5% відносно 2020 р. При чому темп розростання чистої

виручки був менший за темп зростання собівартості (таблиця 2.1). У наступному 2022 р. маємо скорочення собівартості реалізації до 5316030 тис. грн (або на 2,87% відносно 2021 р.). Загальний приріст собівартості за 2020-2022 рр. становить 26,84%, що на 3,03% ніж приріст чистого доходу від реалізації.

Виконано аналіз обсягу валового доходу та його динаміку. Встановлено, що останній у 2020 р. становить 631299 тис. грн. Наступний 2021 р. приніс зростання валового доходу у обсязі 12,91% при чому приріст собівартості реалізованої продукції буд на 2,31% більше ніж чистого доходу від реалізації продукції. Наступний 2022 р. показує зростання валового доходу на 32,79% відносно 2021 р. Зростання валового доходу вказує на підвищення ефективності діяльності ТОВ «СПЕКТР-АГРО».

Наступним кроком пропонуємо визначити ефективність використання основних засобів. ТОВ «СПЕКТР-АГРО» займається реалізацією товарів, тому показники ефективності використання основних засобів будуть менше ніж на виробничому підприємстві. На рисунку 2.4 наведено динаміку коефіцієнтів фондівіддачі, фондомісткості та фондоозброєності.

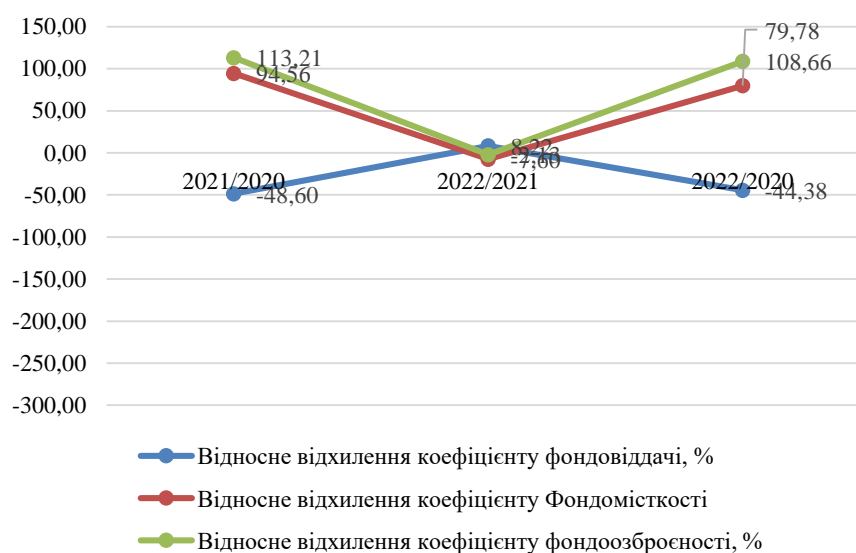

Рисунок 2.4 – Відносне відхилення показників собівартості реалізованої продукції та валової продукції ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Виходячи з проведеного аналізу показників ефективності використання основних засобів зазначимо, що коефіцієнт фондівіддачі протягом 2020-2022 рр. знижується з 71,48 грн на грн до 39,76 грн на грн. Основна частина зменшення припадає на 2021 р. (-48,6% відносно 2020 р.). Відповідно маємо зростання коефіцієнту фондомісткості у 2021 р. на 94,56% відносно 2020 р. та невеличке скорочення у 2022 р. (на 7,6% відносно 2021 р.).

Зниження коефіцієнту фондівіддачі та зростання фондомісткості у 2021 р. обґрунтовується зростанням вартості основних засобів на 149,58 % (або на 100917 тис. грн), що значно перевищує темп росту чистого доходу від реалізації.

Тепер розглянемо зміну показника фондоозброєності. Останній у 2020 р. 174,34 тис. грн на особу. Зважаючи на зростання вартості основних засобів, маємо зростання фондоозброєності праці, у 2021 р. на 113,21%. У наступному 2022 р. маємо скорочення зростання фондоозброєності праці до 363,78 тис. грн на особу (або на 2,13% відносно 2021 р.). Виходячи з вище наведеного маємо загалом негативну динаміку, щодо показників ефективності використання основних засобів.

Наступним кроком зведемо увагу на показниках стану використання трудових ресурсів ТОВ «СПЕКТР-АГРО».

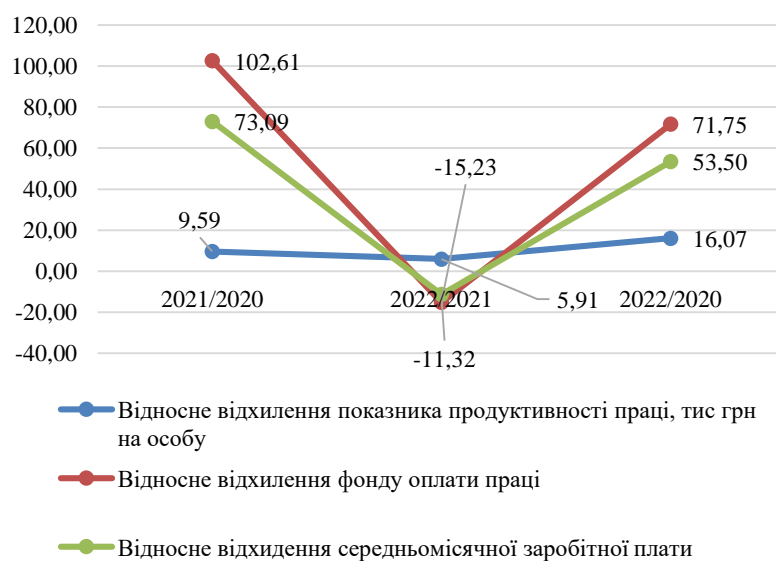

Рисунок 2.5 - Відносне відхилення показників стану використання трудових ресурсів ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Стан використання трудових ресурсів на аналізованому підприємстві досліджено за показниками: продуктивності праці, фонду оплати праці та середньомісячної заробітної плати.

Аналіз показав, що показник продуктивності праці на початку аналізованого періоду становить 12460,99 тис. грн на одного співробітника. Окреслена продуктивність була сформована за умови чисельності працівників 387 осіб. У 2021 р. маємо зростання продуктивності праці до 13655,88 тис. грн на особу. (тобто на 9,59% відносно 2020 р.). Разом з тим чисельність працівників зростає до 453 особи (таблиця 2.1). На кінець 2022 р. маємо також приріст продуктивності праці на 5,91% відносно 2021 р. та на 16,0% відносно 2020 р. В свою чергу чисельність працівників у 2022 р. скорочується на 20 осіб відносно 2021 р.

Аналізуючи рівень оплати праці на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» відзначимо значне зростання останньої у 2021 р. відносно 2020 р. А саме на кінець 2020 р. фонд оплати праці становив 177923 тис. грн або 38,312 тис. грн на одного працівника на місяць. На кінець 2021 р. маємо зростання фонду оплати праці до 360489 тис. грн, а на кінець 2022 р. маємо зниження до 305581 тис. грн. Тобто протягом аналізованого періоду маємо зростання фонду оплати праці на 71,75%. При чому основне зростання припадає саме на 2021 р.

Отже, підводячи підсумок аналізу стану використання трудових ресурсів зазначимо зростання продуктивності праці за умови зниження чисельності працівників. Тому можна відзначити наявність позитивної динаміки.

Наступним кроком виконаємо аналіз актуальних показників, що відображають фінансовий стан ТОВ «СПЕКТР-АГРО». Для цього проведемо дослідження змін показників ліквідності за період з 2020 - 2022 рр. Це дозволить оцінити фінансову стабільність компанії та її здатність своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами і партнерами. Результати розрахунку приведено на рисунку 2.6.

Встановлено, що протягом аналізованого періоду ТОВ «СПЕКТР-АГРО» показує непогані показники ліквідності. Перший кроком при аналізі ліквідності є визначення стану поточної заборгованості. ТОВ «СПЕКТР-АГРО» має такі

кредитні лінії для поповнення обігового капіталу: АТ "УкрСиббанк" на суму 60 млн дол. США зі строком до 29.11.2024 р.; АТ "Креді Агріколь Банк" на суму 40 млн дол. США зі строком до 27.02.2026 р.; АТ "ІНГ Банк Україна" на суму 15 млн дол. США зі строком до 28.12.2023 р.

А саме значення коефіцієнту загальної ліквідності має тенденцію до зростання, у 2020 р. складає 1 част.од, у 2021 р. 1,05 част.од. і на кінець 2022 р. досягає 1,07 част.од.

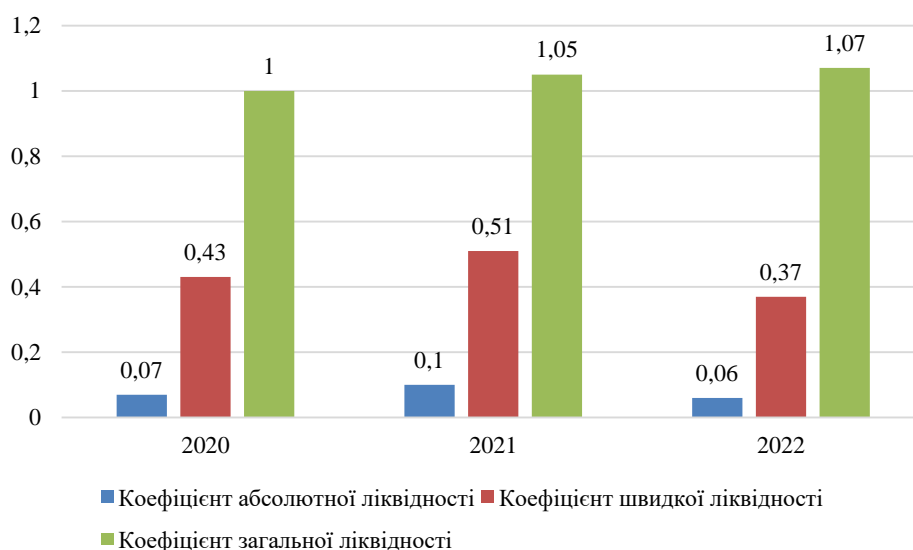

Рисунок 2.6 – Показники ліквідності ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Показник абсолютної ліквідності змінюється у діапазоні від 0,07 част од. у 2020 р. до 0,06 част.од у 2022 р. Разом з тим, по результатам роботи у 2021 р. маємо зростання до 0,1 част.од. За показником швидкої ліквідності маємо схожу ситуацію, а саме у 2020 р. остання становить 0,43 част.од, у 2021 р. – 0,51 част.од і на кінець 2022 р. знижується до 0,37 част.од.

У таблиця 2.2 наведено відхилення показників ліквідності ТОВ «СПЕКТР-АГРО» від нормативних значень.

Таблиця 2.2 – Відхилення показників ліквідності від нормативних значень ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Показник	Норматив	Відхилення від нормативу у 2020 р.	Відхилення від нормативу у 2021 р.	Відхилення від нормативу у 2022 р.
Коефіцієнт абсолютної	0,35	-0,28	-0,25	-0,29

Показник	Норматив	Відхилення від нормативу у 2020 р.	Відхилення від нормативу у 2021 р.	Відхилення від нормативу у 2022 р.
ліквідності				
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6	-0,17	-0,09	-0,23
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,5	-0,5	-0,45	-0,43

Виходячи з інформації, що наведена у таблиці 2.2 маємо, що протягом 2020-2022 рр ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за показниками ліквідності не досягає нормативних значень. Це є негативним явищем для фінансового стану підприємства.

На останньому етапі пропонуємо виконати аналіз показників рентабельності діяльності ТОВ «СПЕКТР-АГРО». На рисунку 2.7 наведено абсолютне відхилення за показниками рентабельності продукції, активів та основних засобів.

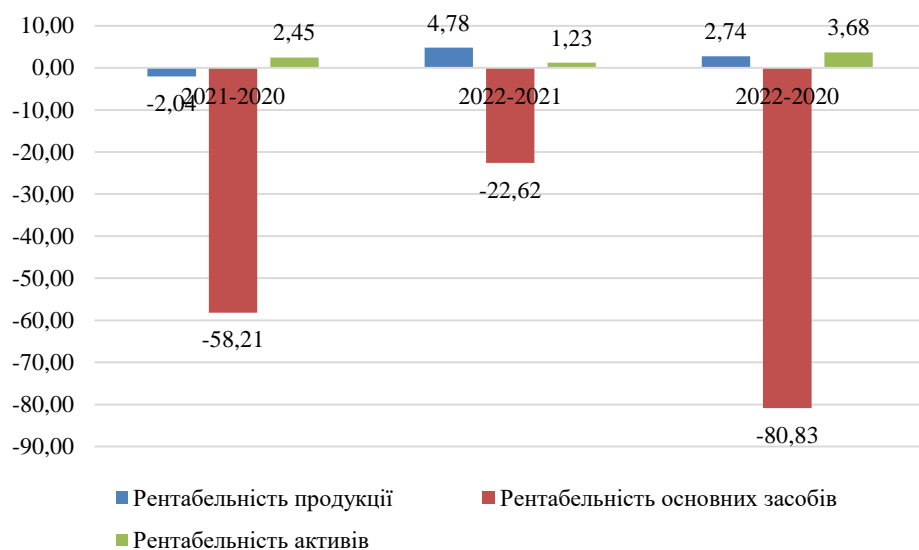

Рисунок 2.7 – Відносне відхилення за показниками рентабельності ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Отже встановлено, що у 2020 р. аналізоване підприємство отримало суму чистого фінансового результату 14439 тис. грн, що забезпечило отримання рентабельності основних засобів на рівні 214,08% та активів у обсязі 5,7%. Обсяг валового прибутку 631299 тис. грн забезпечив рентабельність продукції у обсязі 15,06%. Наступний 2021 р. приніс зростання валового прибутку на 12,9% та

собівартості реалізованої продукції на 30,59%, що отримало прояв у зниження рентабельності продукції на 2,04%. Щодо чистого фінансового результату, то також маємо зростання останнього до 262471 тис. грн або на 81,72% відносно 2020 р. При чому зростання чистого прибутку забезпечується не приростом валового прибутку. В свою чергу зростання призвело до зниження рентабельності основних засобів до 155,87% (тобто 58,21% відносно 2020 р.). Разом з тим маємо зростання рентабельності активів з 5,73% до 8,18% у 2021 р.

За результатами робіт у 2022 р. ТОВ «СПЕКТР-АГРО» отримало чистий фінансовий результат у обсязі 209902 тис. грн, що на 20,03% менше ніж у 2021 р. Разом з тим зниження прибутковості не має свого відображення у зниженні рентабельності основних засобів та активів. А саме показник рентабельності активів зростає у 2022 р. відносно 2021 р. на 1,23%, рентабельність основних засобів скорочується на 14,51%. Рентабельність продукції показує позитивну динаміку у бік зростання (на 4,78% відносно 2021 р.). Загалом зазначимо скорочення рентабельності діяльності у 2021 р. за умови зниження дохідності підприємства

Проведення аналізу показників техніко-економічного стану ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 р. свідчить про погіршення стану використання ресурсів підприємства. Разом з тим підприємство залишається прибутковим але темп приросту падає. При чому відмітимо, що скорочення припадає на 2021 р., отже фінансові зміни не є наслідком військово вторгнення РФ. У наступному параграфі пропонуємо детально дослідити зміни, що відбулись з власним капіталом ТОВ «СПЕКТР-АГРО».

2.2. Характеристика ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Власний капітал підприємства є одним із джерел фінансування активів підприємства. Чим більше питома вага останнього у балансі підприємства, тим

більша частини активів профінансована за рахунок власних джерел. Отже підприємства менше залежить від позикових коштів.

Виходячи з цього першим кроком аналізу пропонуємо визначити питому вагу власного капіталу у балансі підприємства ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 р. Аналіз доцільно робити протягом року, тобто за три роки у розрізі початку та кінця. Результати розрахунку зображено на рисунку 2.8.

Рисунок 2.8 – Питома вага власного капіталу у величині активів на початок та кінець року ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Отже, протягом аналізованого періоду маємо зростання питомої ваги власного капіталу у величині активів ТОВ «СПЕКТР-АГРО». А саме на початок 2020 р. лише 7,37% активів було профінансовано за рахунок власного капіталу. На кінець 2020 р. частина активів, що профінансована за рахунок власного капіталу зростає до 9,7%, отже зменшується частина активів профінансованих за рахунок позикових ресурсів. Наступний 2021 р. приніс зростання питомої ваги власного капіталу у вартості активів підприємства, а саме на кінець 2021 р. 11,29% вартості активів профінансована за рахунок власного капіталу. У 2022 р. маємо також зростання питомої ваги власного капіталу до 13,89% відносно 2021 р. Отже підводячи підсумок, зазначимо що протягом 2020-2022 рр. вартість

активів, що профінансована власним капіталом зростає, що покращує фінансовий стан ТОВ «СПЕКТР-АГРО» та знижує залежність від позикових коштів.

Наступним кроком виконаємо горизонтальний та вертикальний аналіз першого розділу пасиву балансу «Власний капітал» за 2020-2022 рр. Це надає можливість визначити статті, які формують власні джерела фінансування.

Таблиця 2.3 – Горизонтальний аналіз власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Показник, тис. грн	2020	2021	2022	Відносне відхилення, %		
				2021/2020	2022/2021	2022/2020
Зареєстрований (пайовий) капітал	99335	99335	99335	0	0	0
Капітал у дооцінках	361	108	50	-70,08	-53,70	-86,15
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	144628	262913	210402	81,79	-19,97	45,48
Разом власний капітал	244324	362356	309787	48,31	-14,51	26,79

Відповідно до інформації, що наведена у таблиці 2.3 маємо, що протягом 2020-2022 рр. вартість власного капіталу зростає з 244324 тис. грн до 309787 тис. грн (або на 26,79%). Розглянемо більш детально причини зміни власного капіталу більш детальноше.

Отже власний капітал ТОВ «СПЕКТР-АГРО» представлено «Зареєстрований (пайовий) капітал», «Капітал у дооцінках» та «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)». Вертикальний аналіз власного капіталу наведено на рисунку 2.9.

Вартість зареєстрованого (пайового) капіталу протягом 2020-2022 рр. не змінюється на залишається на рівні 99335 тис.грн. Разом з тим питома вага останнього протягом аналізованого періоду скорочується з 40,66% у 2020 р. до 32,07% у 2022 р. (рисунок 2.9). Додаткового залучення фінансових ресурсів за умови емісії акцій не відбувалось.

За статтею «Капітал у дооцінках» маєм зниження, а саме у 2020 р. на початок року вартість капіталу у дооцінках становила 500 тис. грн., на кінець 2020

р. маємо скорочення у зв'язку з уцінкою необоротних активів на суму 189 тис. грн. Вартість капіталу у дооцінках на кінець 2020 р. становить 361 тис. грн.

У наступному 2021 р. маємо скорочення вартості «капіталу у дооцінках» до 108 тис. грн. Протягом 2021 р. на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» відбувається уцінкою необоротних активів на суму 253 тис.грн., що призвело до зниження вартості «капіталу у дооцінках» на 70,8 % відносно 2020 р. На кінець 2022 р. маємо продовження тенденції скорочення вартості «капіталу у дооцінках», останнє складає 53,7% і також відбується за рахунок уцінки необоротних активів на суму 58 тис.грн.

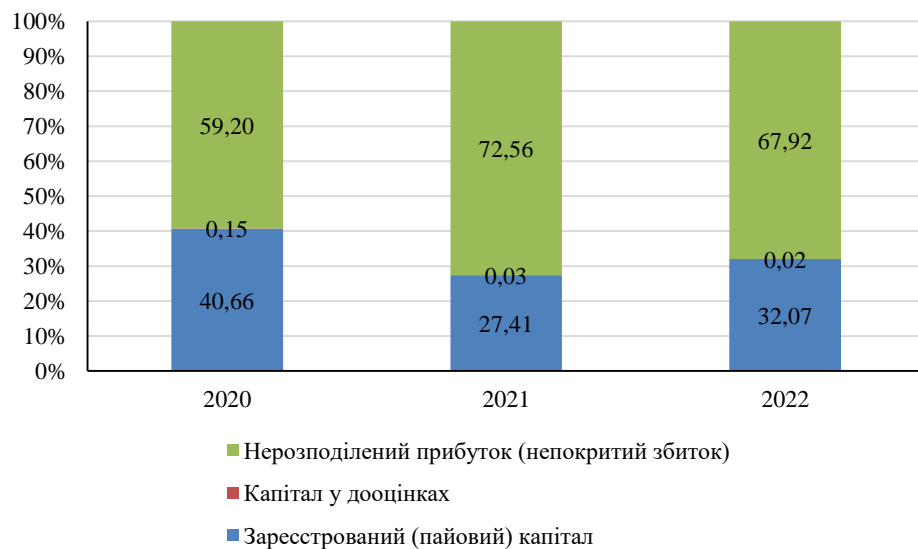

Рисунок 2.9 – Вертикальний аналіз власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр.

Наступним кроком проаналізовано суму нерозподіленого прибутку. Відповідно до результатів вертикального аналізу маємо зростання питомої ваги нерозподіленого прибутку. А саме останній у 2020 р. складає 59,2% від загальної вартості власного капіталу. У наступному 2021 р. питома вага власного капіталу досягає 72,56% і на кінець 2022 р. скорочується до 67,92%. Пропонуємо дослідити зміну вартості нерозподіленого прибутку детальніше.

Починаємо з 2020 р., отже на початок року вартість нерозподіленого прибутку становила 47003 тис. грн. За результатами роботи ТОВ «СПЕКТР-

АГРО» отримає чистий фінансовий результат у обсязі 144439 тис. грн. Також було проведено дооцінку недобротних активів на суму 189 тис. грн. Зборами акціонерів було прийнято рішення про виплату власникам дивідендів у розмірі 47003 тис.грн. Отже загальні зміни у вартості нерозподіленого прибутку становлять (+97625 тис. грн.). Таким чином вартість нерозподіленого прибутку на кінець 2020 р. становила 144628 тис. грн.

Наступний рік приніс підприємству обсяг чистого фінансового результату 262471 тис. грн. та дооцінку недобротних активів на суму 253 тис. грн. Також ТОВ «СПЕКТР-АГРО» здійснює виплату дивідендів на суму 144439 тис. грн. Отже загальна зміна вартості нерозподіленого прибутку становить 118285 тис. грн. Сформована вартість нерозподіленого прибутку на кінець 2021 р. складає 262913 тис. грн, що на 81,79% більше ніж у 2020 р.

Наступний 2022 р. приніс ТОВ «СПЕКТР-АГРО» коригування суми нерозподіленого прибутку на обсяг чистого фінансового результату 209902 тис. грн (що на 20,03% менше ніж у 2021 р.). Також підприємство виплатило дивіденди на суму 262471 тис. грн (що у 1,8 разів більше ніж у 2021 р.). Загальна зміна вартості нерозподіленого прибутку становить (-52511 тис. грн). Отже маємо скорочення вартості нерозподіленого прибутку до 210402 тис. грн (або на 19,97%).

Загалом протягом 2020-2022 рр. маємо зростання вартості нерозподіленого прибутку на 45,48%, що обґрунтовано зростанням чистого фінансового результату. Виходячи з цього, саме зростання чистого прибутку приводить до зростання власного капіталу та зменшення залежності від позикових коштів.

Наступним кроком перейдемо до визначення показників, які характеризують власний капітал. Останній описано у параграфу 1.2, де окреслено їх зміст та формули для розрахунку. Проведено розрахунок показників, що характеризують власний капітал підприємства (таблиця 2.4).

Почнемо аналіз з показника захисту власного капіталу. Останній у 2020-2022 на був розрахований на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» адже на аналізованому підприємстві відсутній резервний та додатковий капітал.

Таблиця 2.4 - Коефіцієнти, що характеризують власний капітал ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр

Показники	2020	2021	2022	Відхилення					
				Абсолютне (+/-)			Відносне(%)		
				2021-2020	2022-2021	2022-2020	2021/2020	2022/2021	2022/2020
Коефіцієнт захисту власного капіталу, част.од	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Коефіцієнт ризику власного капіталу, част.од	9,31	7,86	6,20	-1,46	-1,65	-3,11	-15,65	-21,06	-33,41
Власний капітал, тис. грн	244324	362356	309787	118032,00	-52569,00	65463,00	48,31	-14,51	26,79
Довгострокові зобов'язання та забезпечення, тис. грн	1622	3527	2844	1905,00	-683,00	1222,00	117,45	-19,36	75,34
Поточні зобов'язання та забезпечення, тис.грн.	2273682	2842902	1918096	569220,00	-924806,00	-355586,00	25,04	-32,53	-15,64
Коефіцієнт захисту статутного капіталу, част.од	0,039424471	0,0309572	0,044530326	-0,01	0,01	0,01	-21,48	43,84	12,95
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис.грн	99335	99335	99335	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Вартість активів, тис.грн	2519628	3208785	2230727	689157,00	-978058,00	-288901,00	27,35	-30,48	-11,47
Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування, част.од	0,67458235	0,450659311	-0,250169127	-0,22	-0,70	-0,92	-33,19	-155,51	-137,09
Абсолютне відхилення нерозподіленого прибутку, тис. грн	97436	118285	-52511	20849,00	-170796,00	-149947,00	21,40	-144,39	-153,89
Чистий фінансовий результат, тис.грн	144439	262471	209902	118032,00	-52569,00	65463,00	81,72	-20,03	45,32
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, част.од	0,591178108	0,724345671	0,677568781	0,13	-0,05	0,09	22,53	-6,46	14,61
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, част.од	19,73774578	17,07191822	20,21590641	-2,67	3,14	0,48	-13,51	18,42	2,42
Чистий дохід від реалізованої продукції, тис.грн	4822405	6186112	6262625	1363707,00	76513,00	1440220,00	28,28	1,24	29,87

Коефіцієнт ризику власного капіталу визначається як співвідношення зобов'язань (довгострокових та короткострокових) до власного капіталу підприємств. Чим більше окреслений показник, тим більше обсяг позикових коштів та вище ризик власного капіталу.

Протягом аналізованого періоду маємо зниження коефіцієнту ризику власного капіталу. Останній у 2020 р. становить 9,31 част.од при вартості власного капіталу 44324 тис. грн, вартості довгострокових зобов'язань – 1622 тис. грн та поточних зобов'язань – 2273682 тис. грн. У наступному 2021 р. маємо зниження коефіцієнту до 7,86 част.од (тобто на 1,46 част.од). Зниження є наслідком зростання вартості довгострокових зобов'язань на 117,95% та поточних зобов'язань на 25,04%. У 2022 р. продовжується тенденція зниження коефіцієнту ризику власного капіталу, що вказує на зниження ризику власного капіталу. Останній у 2022 р. складає 6,2 част.од, що на 1,65 част.од менше ніж у 2021 р. (рисунок 2.9).

Загалом протягом 2020-2022 рр. маємо зниження аналізованого коефіцієнту на 3,11 част.од. Зниження є наслідком зростання власного капіталу на 26,79% та зниження поточних зобов'язань з 2273682 тис. грн у 2020 р. до 1918096 тис. грн у 2022 р. (на 15,64%).

Аналіз коефіцієнту захисту статутного капіталу дозволяє зробити висновок про те, яка частина активів профінансована статутним капіталом. Чим більше отримане значення, тим більш захищеним є статутний капітал. Останній протягом 2020-2022 рр. змінювався з 0,039 част.од до 0,0445 част.од. Отже маємо зростання на 12,95%. Зважаючи, що вартість статутного капіталу не змінювалась, зростання є наслідком скорочення вартості активів ТОВ «СПЕКТР-АГРО». Загальне зниження вартості активів складає 11,47%.

Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування визначається на базі росту нерозподіленого прибутку та його відношення до чистого фінансового результату підприємства. На ТОВ «СПЕКТР-АГРО» протягом 2020-2021 рр. відбувається зростання нерозподіленого прибутку (таблиця 2.3). Наступний 2022 р. приніс зниження вартості нерозподіленого

прибутку на суму 52511 тис. грн. Також має місце зростання чистого фінансового результату (таблиця 2.1).

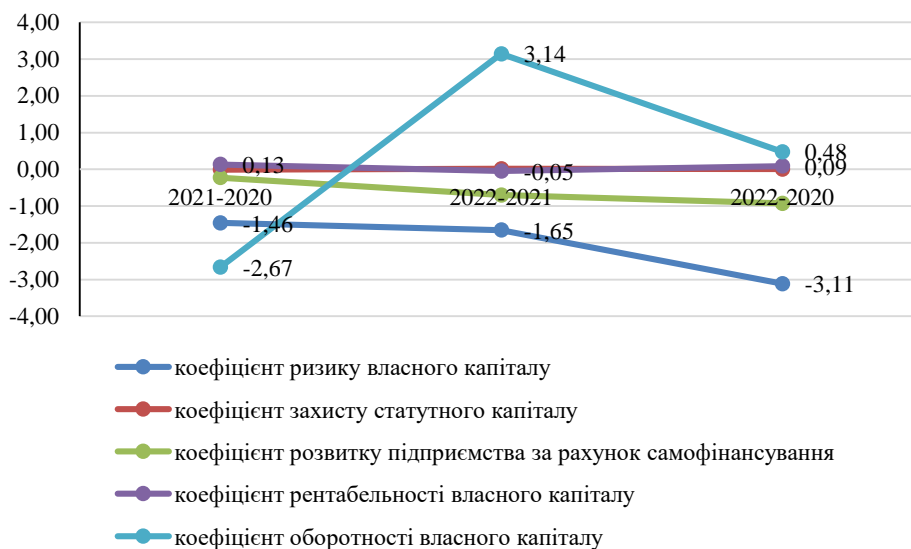

Рисунок 2.9 – Абсолютне відхилення показників, що характеризують власний капітал ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр

В свою чергу динаміка показника коефіцієнту розвитку підприємства за рахунок самофінансування у 2021 р. відносно 2020 р. складає (-0,22 част.од), у 2022 р. відносно 2021 р. (-0,7 част.од). В свою чергу у 2020 р. коефіцієнт становить 0,6745 част.од, при обсязі росту нерозподіленого прибутку 97436 тис.грн та чистого фінансового результату 144439 част.од. На кінець 2022 р. маємо скорочення обсягу нерозподіленого прибутку на 52511 тис. грн, що привело до від'ємного значення коефіцієнту розвитку підприємства за рахунок самофінансування.

Останнім кроком було розраховано значення коефіцієнтів рентабельності власного капіталу та його оборотність. Встановлено, що у 2020 р. коефіцієнт рентабельності власного капіталу складає 0,5911 част.од, у 2021 р. зростає до 0,72434 част.од та у 2022 р. знижується до 0,6775 част.од. Таким чином загальне зростання рентабельності власного капіталу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр досягає 14,61%. Отже підвищується рівень ефективності використання власного капіталу на аналізованому підприємстві.

Проаналізовано коефіцієнт оборотності власного капіталу. Встановлено, що у 2020 р. власний капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО» повертається у вигляді виручки 19,37 разів на рік або через кожні 18,5 днів. Протягом наступного 2021 р. маємо скорочення швидкості оборотності до 17,071 разів на рік. Отже привалить оборотності зростає до 21 днів на рік.

На кінець 2022 р. маємо зростання швидкості оборотності власного капіталу до 20,21 разів на рік або до 17,8 дня. Зростання є наслідком скорочення власного капіталу та приросту виручки від реалізації продукції на 1,25%. Загальне зростання коефіцієнту оборотності власного капіталу становить 2,42 рази на рік, отже тривалість оборотності зростає з 18,24 днів до 17,81 днів.

Наступним кроком було розраховано показники, що характеризують джерела фінансування активів підприємств. При визначенні ефективності використання власного капіталу, аналіз джерел фінансування надає можливість більш якісно дослідити залежність ТОВ «СПЕКТР-АГРО» від позикових коштів.

Таблиця 2.5 – Аналіз джерел фінансування ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр.

Показник, тис. грн	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення		
				2021-2020	2022-2021	2022-2020
Коефіцієнт фінансової залежності, част.од	10,31	8,86	7,20	-1,46	-1,65	-3,11
Коефіцієнт маневреності власного капіталу підприємства, част.од	0,39	0,51	0,43	0,13	-0,08	0,05
Вартість необоротних активів, тис.грн	149429	175895	175352	26466	-543	25923
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів, част.од	0,0066	0,0096	0,0091	0,00304	-0,00054	0,00250
Коефіцієнт власний оборотних коштів, част.од	0,27	1,57	0,43	1,305	-1,137	0,168
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	25306	293018	58424	267712	-234594	33118
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами, част.од	0,04	0,06	0,07	0,02	0,00	0,03
Оборотні активи, тис. грн	2519628	3032890	2055375	513262	-977515	-464253

У таблиці 2.5 наведено результати розрахунку коефіцієнтів джерел фінансової активів ТОВ «СПЕКТР-АГРО». Визначено, що коефіцієнт фінансової залежності у 2020 р. склав 10,31 част.од при вартості активів 2519628 тис. грн та вартості власного капіталу 244324 тис. грн.

За результатами роботи, у 2021 р. маємо зниження аналізованого показника до 8,86 част.од, (на 3,11%). Отже величина активів профінансован власним капіталом підвищується. На кінець 2022 р. маємо продовження тенденції зниження коефіцієнту і останній знижується до 7,2 част.од.

Аналіз коефіцієнту маневреності власного капіталу показав зниження коефіцієнту. А саме у 2020 р. останній становить 0,39 част.од. Наступний рік приніс зростання значення коефіцієнту маневреності власного капіталу до 0,51 част.од. Останнє є наслідком росту вартості власного капіталу, а також вартості необоротних активів. Вартість необоротних активів у 2021 р. зростає на 26466 тис. грн відносно 2020 р. За результатами роботи, у 2022 р. маємо зниження коефіцієнту маневреності власного капіталу, що є наслідком зниження як вартості власного капіталу так і необоротних активів.

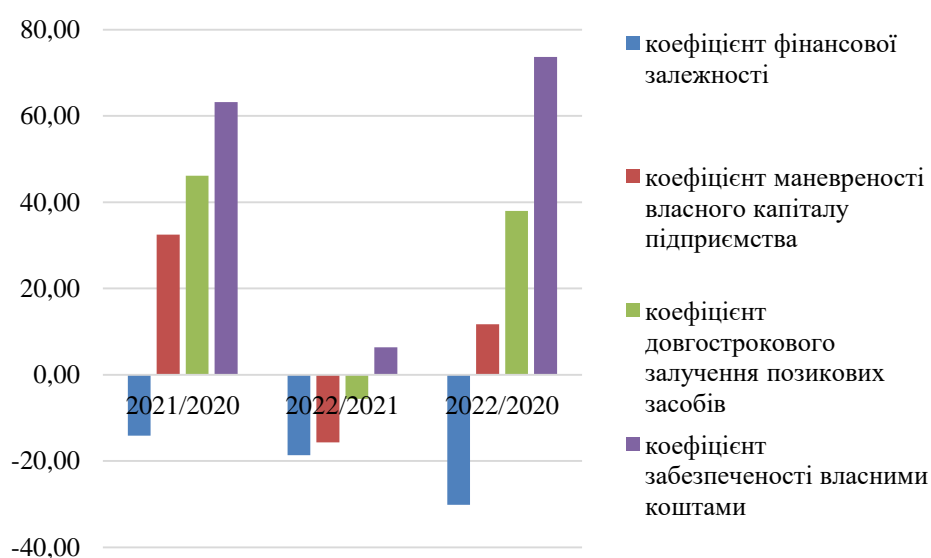

Рисунок 2.10 – Абсолютне відхилення показників, що характеризують джерела фінансування активів ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр

Значення коефіцієнту довгострокового залучення позикових засобів протягом 2020-2022 рр. на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» має динаміку до зростання. Останній у 2020 р. складає 0,0066 част.од і на кінець 2022 р. – 0,0091 част.од. На аналізованому підприємстві вартість довгострокових зобов'язань складає дуже не значну частину. Остання у 2020 р. складає 1622 тис.грн і на кінець 2022 р. зростає до 2844 тис. грн. Якщо проаналізувати вартість активів, що профінансована за рахунок довгострокових зобов'язань, то можна зробити висновок що у 2020 р. окреслена частка становить 1,63%, у 2021 р. – 3,55% і на кінець 2022 р. – 2,86%.

Також розраховано коефіцієнти власних оборотних коштів та забезпеченості власними оборотними коштами. Встановлено, що коефіцієнт власних оборотних коштів у 2020 р. складає 0,27 част.од при обсягу грошових коштів на рахунку у банках 25306 тис. грн. У наступному 2021 р. маємо зростання коефіцієнту власних оборотних коштів до 1,57 част.од. Такий значний приріст є наслідком росту обсягу грошових коштів на рахунку у банку більше ніж у 10 разів (з 25306 тис. грн. у 2020 р. до 293018 тис. грн у 2021 р.). На кінець 2022 р. маємо скорочення коефіцієнту власних оборотних коштів до 0,43 част.од.

Підводячи підсумок проведеного аналізу ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО» зазначимо, що протягом 2020-2022 р. аналізоване підприємство нарощує обсяг власного капіталу. При чому основним джерелом формування останнього є нерозподілений прибуток, що формується з чистого фінансового результату. Також встановлено, що велика частина активів профінансована за рахунок поточних зобов'язань. Тому заходи щодо підвищення ефективності використання власного капіталу доцільно зосередити:

- пошуку резервів підвищення обсягу чистого фінансового результату, що дозволить збільшити вартість власного капіталу та його рентабельність;
- пошук можливостей оптимізувати поточні зобов'язання за для підвищення частини активів профінансованих власним капіталом.

Для більш детальної характеристики шляхів підвищення ефективності використання власного капіталу пропонуємо провести факторний аналіз відповідних показників.

РОЗДІЛ 3.
ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ТОВ
«СПЕКТР-АГРО»

3.1. Факторний та кореляційно-регресивний аналіз показників ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

У другому розділі кваліфікації роботи проведено аналіз ефективності власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО». Визначено його структуру, динаміку зміни та джерела фінансування активів підприємства. Для окреслення шляхів підвищення ефективності використання власного капіталу пропонуємо провести факторний аналіз.

Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок про те, що використання формули Дюпона є ефективним інструментом для факторного аналізу рентабельності власного капіталу (ROE) з таких причин:

вона дозволяє розкласти ROE на три ключові фактори - рентабельність продаж, оборотність активів та фінансовий леверидж. Це дає можливість виявити, за рахунок яких саме факторів (операційної ефективності, ефективності використання активів чи фінансової структури капіталу) відбувається зміна рентабельності власного капіталу;

формула Дюпона показує взаємозв'язок між відносним показником результативності підприємства (ROE) та ресурсами або витратами підприємства. Це дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства і визначити напрямки для підвищення ефективності;

Використання формули Дюпона сприяє підвищенню конкурентоздатності підприємства, оскільки дає змогу виявити недоліки та напрямки покращення ефективності виробництва, фінансово-господарської діяльності.

Розрахунок показників рентабельності за формулою Дюпона дозволяє власникам підприємств оцінити раціональність запроваджених заходів та ефективність діяльності компанії. Це важливо для прийняття зважених управлінських рішень.

Таким чином, формула Дюпона є ефективним інструментом факторного аналізу рентабельності власного капіталу, оскільки дозволяє виявити ключові фактори впливу, оцінити ефективність використання ресурсів та визначити напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємства

Формула Дюпона дозволяє провести детальний факторний аналіз рентабельності власного капіталу (ROE) шляхом розкладання цього показника на три ключові фактори:

рентабельність продаж (чиста маржа прибутку) - відношення чистого прибутку до виручки від реалізації. Показує, скільки прибутку припадає на одиницю виручки;

оборотність активів - відношення виручки до середньорічної суми активів. Характеризує ефективність використання всіх наявних ресурсів підприємства незалежно від джерел їх залучення;

фінансовий леверидж (коефіцієнт фінансової залежності) - відношення середньорічної суми активів до середньорічної суми власного капіталу. Показує, скільки одиниць сукупних активів припадає на одиницю власного капіталу, тобто скільки залучено позикових коштів на одиницю вкладеного власного капіталу.

Формула Дюпона має вигляд:

$$ROE = P_{\pi} \times Kб_{OA} \times \PhiЛ \quad (3.1)$$

$$ROE = \frac{ЧФР}{ЧДРП} \times \frac{ЧДРП}{A} \times \frac{A}{ВК} \quad (3.2)$$

де ROE - рентабельність власного капіталу, част.од

ЧФР – чистий фінансовий капітал, тис. грн

ЧДРП – виручка від реалізації продукції, тис.грн

A – вартість активів, тис. грн

ВК – власний капітал, тис. грн.

Використовуючи формули 3.1 та 3.2 можна виконати факторний аналіз коефіцієнту рентабельності власного капіталу за алгоритмом. Перший кроком виконаємо факторний аналіз моделі Дюпона, що приведена у формулі 3.1. Другим кроком проведено факторний аналіз показників, що впливають на складові моделі Дюпона. Для цього можна окремо провести факторний аналіз (формула 3.1) рентабельністю продажів, оборотністю активів та фінансовим левєриджом.

Для проведення факторного аналізу моделі Дюпона за формулою 3.1 запропоновано використовувати моделі:

вплив рентабельності реалізації продукції на рентабельність власного капіталу визначаємо за формулою:

$$\Delta ROE_{P_{\Pi}} = \frac{1}{2\Delta P_{\Pi} (K_{\text{б}0A0} \times \Phi_{\text{Л}1} + K_{\text{б}0A1} \times \Phi_{\text{Л}0})} + \frac{1}{3 \times \Delta P_{\Pi} \times \Delta K_{\text{б}0A} \times \Delta \Phi_{\text{Л}}} \quad (3.3)$$

вплив оборотності оборотних активів на рентабельність власного капіталу визначаємо за формулою:

$$\Delta ROE_{K_{\text{б}0A}} = \frac{1}{2\Delta K_{\text{б}0A} (P_{\Pi 0} \times \Phi_{\text{Л}1} + P_{\Pi 1} \times \Phi_{\text{Л}0})} + \frac{1}{3 \times \Delta P_{\Pi} \times \Delta K_{\text{б}0A} \times \Delta \Phi_{\text{Л}}} \quad (3.4)$$

вплив фінансового левєреджу на рентабельність власного капіталу визначаємо за формулою:

$$\Delta ROE_{\Phi_{\text{Л}}} = \frac{1}{2\Delta \Phi_{\text{Л}} (P_{\Pi 0} \times K_{\text{б}0A1} + P_{\Pi 1} \times K_{\text{б}0A0})} + \frac{1}{3 \times \Delta P_{\Pi} \times \Delta K_{\text{б}0A} \times \Delta \Phi_{\text{Л}}} \quad (3.5)$$

При факторному аналізі складових формули Дюпона пропонуємо також використати інтегральний метод факторного аналізу. Формули для аналізу рентабельності продукції представлено нижче.

$$P_{\pi} = \frac{\text{ЧФР}}{\text{ЧДРП}} \quad (3.6)$$

вплив чистого фінансового результату на рентабельність продукції визначається за допомогою формули 3.7

$$\Delta P_{\pi} (\text{ЧФР}) = \frac{\Delta \text{ЧФР}}{\Delta \text{ЧДРП}} \text{Ln} \left| \frac{\text{ЧДРП}_1}{\text{ЧДРП}_0} \right| \quad (3.7)$$

вплив чистого доходу від реалізації продукції на рентабельність продукції визначається за допомогою формули 3.8

$$\Delta P_{\pi} (\text{ЧДРП}) = \Delta P_{\pi} - \Delta P_{\pi} (\text{ЧФР}) \quad (3.8)$$

Отже нами було окреслено формули для розрахунків, пропонуємо використати їх для аналізу рентабельності власного капіталу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО».

Таблиця 3.1 - Вихідні дані для факторного аналізу формули Дюпона ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Показник, тис. грн	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення		
				2021-2020	2022-2021	2022-2020
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	4822405	6186112	6262625	1363707	76513	1440220
Чистий фінансовий результат, тис. грн	144439	262471	209902	118032	-52569	65463
Вартість активів, тис. грн	2519628	3208785	2230727	689157	-978058	-288901
Вартість власного капіталу, тис. грн	244324	362356	309787	118032	-52569	65463
Коефіцієнт рентабельності продажів, част.од	0,030	0,042	0,034	0,0125	-0,0089	0,0036
Оборотність активів, разів на рік	1,914	1,928	2,807	0,0139	0,8796	0,8935
Фінансовий левередж, част.од	10,313	8,855	7,201	-1,4573	-1,6545	-3,1118
Рентабельність активів за моделлю Дюпона	0,591	0,724	0,678	0,1332	-0,0468	0,0864

Виходячи з розрахунків наведених у таблиці 3.1 маємо зміну значення коефіцієнту рентабельності продажу з 0,03 част.од у 2020 р. до 0,034 част.од у 2022 р. Загальне зростання становить 0,0036 част.од.

Коефіцієнт оборотності активів у 2020 р. становить 1,914 разів на рік. У наступному 2021 р. маємо зростання коефіцієнту оборотності активів на 0,0139 част.од, таким чином останній досягає 1,928 част.од. Найбільше зростання припадає на 2022 р., коли аналізований показник підвищується до 2,807 част.од або на 0,8796 част.од. Загальне зростання коефіцієнту оборотності оборотних активів складає 0,8935 част.од.

Аналіз показника фінансового левериджу свідчить про те, що останній протягом аналізованого періоду має тенденцію до зниження. У 2020 р. показник фінансового левериджу становить 10,313 част.од, тобто вартість активів у 10 разів більше за вартість власного капіталу. Таким чином вартість активів, що профінансована позиковими ресурсами значно більша за частину, що профінансована власним капіталом. У наступному 2021 р. та 2022 р. маємо системне зниження показника фінансового левереджу. Загальне зниження останнього за 2020-2022 рр. становить 3,118 част.од

Наступним кроком виконає факторний аналіз коефіцієнту рентабельності активів за формулою Дюпона. Результати аналіз приведено у таблиці 3.2

Таблиця 3.2 – Результати проведеного факторного аналізу коефіцієнту рентабельності активів за формулою Дюпона на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Показник, тис. грн	2021-2020	2022-2021	2022-2020
Вплив рентабельності реалізації продукції на рентабельність власного капіталу	0,2463	-0,1522	0,0704
Вплив оборотності оборотних активів на рентабельність власного капіталу	0,0061	0,2611	0,3088
Вплив фінансового левереджу на рентабельність власного капіталу	-0,1192	-0,1557	-0,2928
Перевірка	0,1332	-0,0468	0,0864

Відповідно до результатів розрахунку, що наведено у таблиці 3.2 має, що протягом 2021 р. відносно 2020 р. маємо позитивний вплив зростання коефіцієнту

рентабельності продукції у обсязі 0,2463 част.од. При характеристиці впливу рентабельності продукції у 2022 р. відносно 2021 р. маємо негативний вплив у обсязі 0,1522 част.од. Загалом відмітимо, що зростання показника рентабельності продукції у 2022 відносно 2020 р. складає 0,0036 част.од (таблиця 3.1), що призвело до зростання рентабельності власного капіталу у обсязі 0,0704 част.од.

Аналізуючи вплив оборотності активів на коефіцієнт рентабельності власного капіталу зазначимо позитивну динаміку. А саме маємо, що зростання швидкості обертання приводить до зростання рентабельності активів (у 2021 р. відносно 2020 на 0,0061 част.од, у 2022 р. відносно 2021 р. на 0,2611 част.од і протягом 2022 р. до 2020 р. маємо зростання на 0,3088 част.од).

Протягом аналізованого періоду маємо зниження коефіцієнту фінансового левереджу. Зниження має свої відображення у зниженні рентабельності власного капіталу (у 2021-2020 р. на (-0,1192 част.од), у 2022-2021 р. на (-0,1557 част.од) та у 2022 р.-2020 р. на (-0,2928 част.од).

Підводячи підсумок факторного аналізу моделі Дюпона можна зробити наступні висновки:

- зростання рентабельності продукції, приводить до зростання рентабельності власного капіталу;
- зростання оборотності активів призводить до зростання рентабельності власного капіталу;
- з показником фінансового левереджу ситуація має складніший характер, адже останній зменшується під впливом зростання вартості власного капіталу. В свою чергу власний капітал формується на умови зростання чистого фінансового результату. Тому зростання вартості власного капіталу несе для підприємства фінансову стійкість і не може визначатися як негативний фактор. Разом з тим, зниження показника фінансового левереджу приводить до зниження рентабельності власного капіталу.

Наступним кроком виконаємо факторний аналіз коефіцієнтів, що містить формула Дюпона. Таким аналіз дозволить виявити резерви зростання

ефективності використання власного капіталу. Результати розрахунків наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Факторний аналіз коефіцієнтів, що містить формула Дюпона на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Показник	2021-2020	2022-2021	2022-2020
Факторний аналіз коефіцієнту рентабельності продукції			
Абсолютне відхилення, рентабельність продажів, част.од	0,0125	-0,0089	0,0036
Вплив чистого фінансового результату	0,0216	-0,0084	0,0119
Вплив чистого доходу від реалізації продукції	-0,0091	-0,0005	-0,0083
Перевірка	0,0125	-0,0089	0,0036
Факторний аналіз коефіцієнту оборотності активів			
Абсолютне відхилення, оборотність активів	0,0139	0,8796	0,8935
Вплив чистого доходу від реалізації продукції	0,4784	0,0284	0,6071
Вплив вартості активів	-0,4645	0,8511	0,2864
Перевірка	0,0139	0,8796	0,8935
Факторний аналіз показника фінансового левереджу			
Абсолютне відхилення, фінансовий левередж, част.од	-1,4573	-1,6545	-3,1118
Вплив вартості активів	2,3012	-2,9162	-1,0476
Вплив вартості власного капіталу	-3,7585	1,2617	-2,0642
Перевірка	-1,4573	-1,6545	-3,1118

Виходячи з таблиці 3.3 факторний аналіз коефіцієнту рентабельності продукції показує, що зростання чистого фінансового результату призведе до зростання коефіцієнту рентабельності продукції (рисунок 3.1)

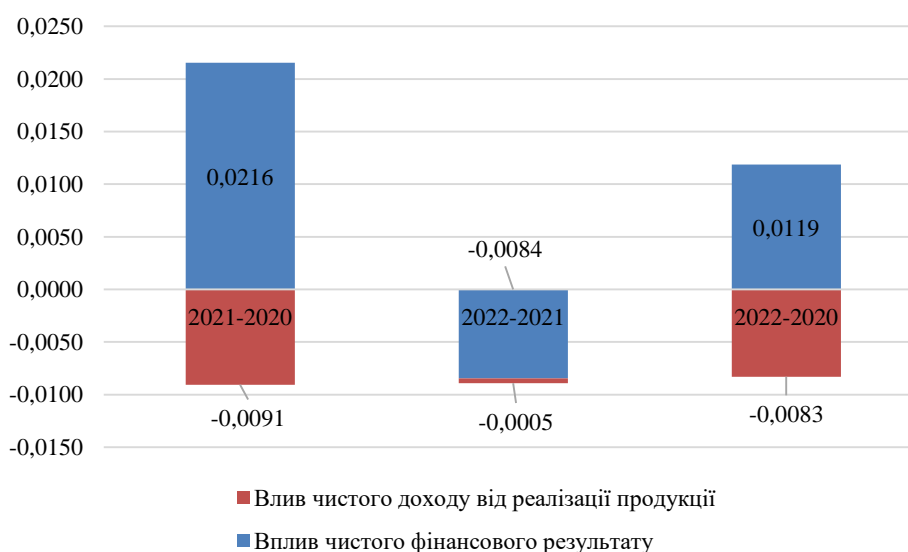

Рисунок 3.1 – Вплив факторів на значення коефіцієнту рентабельності продукції на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

І навпаки, зниження несе негативний вплив (у 2022 р. відносно 2021 р. - 0,0089 част.од). В свою чергу показник чистого доходу від реалізації продукції має зворотній вплив на рентабельність продукції. Отже можна зробити висновок, що для зростання рентабельності продукції забезпечується тим, що темп росту чистого фінансового результату повинен бути більше за темп росту чистого доходу від реалізації продукції.

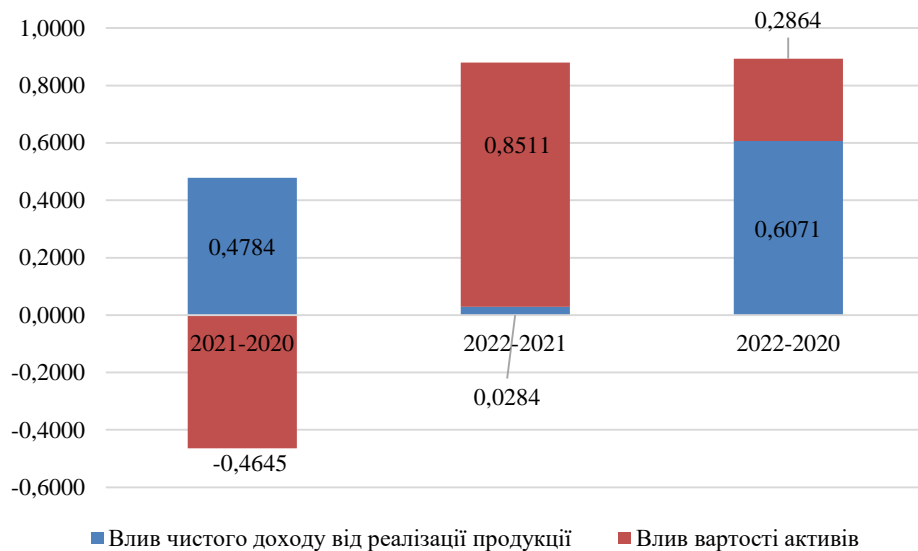

Рисунок 3.2 – Вплив факторів на значення коефіцієнту оборотності активів на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Факторний аналіз коефіцієнту оборотності активів показує, що зростання чистого фінансового результату призводить до зростання оборотності (у 2022 р. відносно 2020 р. на 0,6071 част.од). Таким чином для зростання коефіцієнту оборотності необхідно забезпечити темп росту виручки більш за темп росту вартості активів (рисунок 3.2).

Також виконано аналіз коефіцієнту фінансового левереджу. Встановлено, що для зростання коефіцієнту необхідно визначити оптимальне співвідношення між власним та позикових капіталом (рисунок 3.3).

Підводячи підсумок проведення факторного аналізу, зазначимо, що для підвищення рентабельності власного капіталу необхідно розробити пропозиції

щодо підвищення чистого доходу від реалізації продукції та суми чистого фінансового результату.

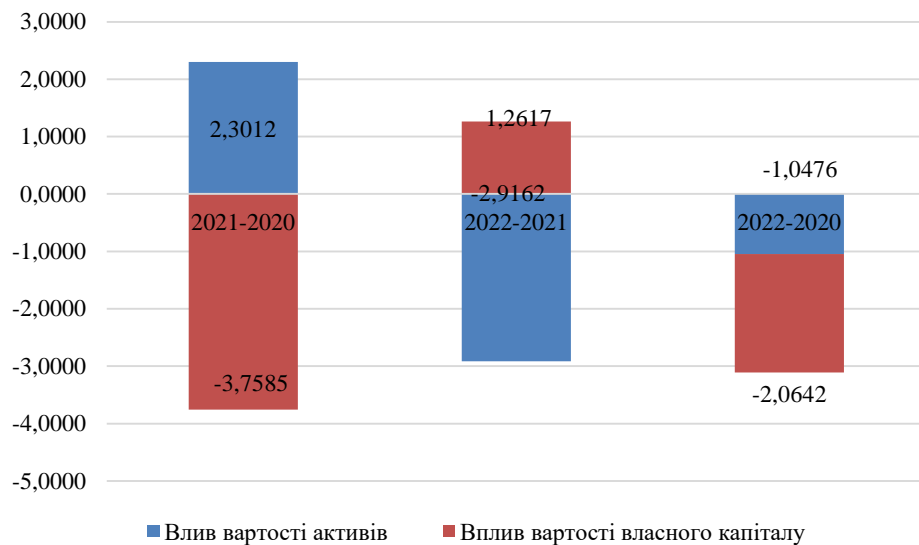

Рисунок 3.3 – Вплив факторів на значення коефіцієнту фінансового левереджу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Для підтвердження виявленої залежності між факторами, були використано кореляційно-регресивний аналіз. Встановлено наявність лінійної залежності на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» між показником рентабельності власного капіталу та чистим фінансовим результатом. Побудова лінійне рівняння:

$$ROE=0,4308+ЧФР\times 0,00000114$$

$$BK=-272689+870272,14\times ROE \quad (3.9)$$

де ROE – рентабельність власного капіталу, част.од

ЧФР – чистий фінансовий результат, тис.грн

БК – власний капітал, тис. грн

Розроблене рівнянні надає можливість визначити плановий рівень рентабельності власного капіталу за умови зміни обсягу чистого фінансового

результату. Чим більше чистий прибуток отримало ТОВ «СПЕКТР-АГРО» тим більше рентабельності власного капіталу. Використовуючи рівняння 3.9 визначено значення коефіцієнту рентабельності активів (рисунок 3.4).

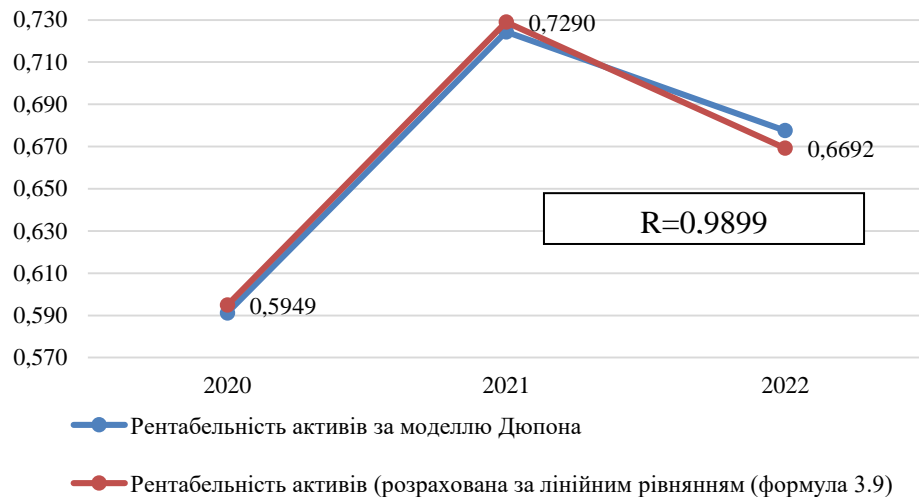

Рисунок 3.4 – Розраховане значення коефіцієнту рентабельності активів ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Виходячи з вище наведеного факторного на кореляційно-регресивного аналізу встановлено, що для підвищення рентабельності власного капіталу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» необхідно розробити заходи, щодо підвищення рівня чистого фінансового результату.

Для вище наведеного можна використовувати наступні шляхи:

підвищення ефективності управління витратами, провести аналіз та оптимізувати всі види витрат, виявляти надмірність та шляхи їх скорочення для підвищення чистого фінансового результату;

підвищення оборотності активів, збільшення швидкості обертання активів допоможе знизити витрати на утримання активів та підвищити чистий фінансовий результат.

ефективне управління фінансовим левериджем, оптимальне використання фінансових ресурсів та забезпечення балансу між власним та позиковим капіталом допоможе підвищити чистий фінансовий результат.

Ці шляхи допоможуть підприємству підвищити рентабельність власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО» через зростання чистого фінансового результату, що сприятиме покращенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності компанії. У наступному параграфі пропонуємо розглянути перелічені заходи детальніше.

3.2. Пропозиції, щодо підвищення ефективності використання власного капіталу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

ТОВ «СПЕКТР-АГРО» є дистриб'ютором насіння та засобів захисту рослин в Україні. Компанія надає високоякісний сервіс та консультації, використовує інноваційні технології і пропонує широкий асортимент товарів, які відповідають сучасним вимогам. Тобто аналізоване підприємство отримує більшу частину чистого доходу від реалізації від торговельної діяльності. Пропонуємо розглянути складові витрат та виявити напрямки їх оптимізації.

Виходячи з цього управління собівартістю товарів торговельного підприємства можна визначити напрямками:

управління витратами на рух товарів, яка передбачає оптимізацію логістичних процесів доставки та зберігання товарів, скорочення витрат на транспортування, складування та обробку товарів;

оптимізація товарного асортименту, яка включає аналіз прибутковості та рентабельності окремих товарних груп, виключення з асортименту низькорентабельних товарів, розширення асортименту високорентабельних товарів.

Виконання вище наведеного пропонуємо почати з розгляду товарних запасів, аналіз пропонуємо зробити за останні п'ять років. Це надає можливість визначити зміни у структурі товарів.

У таблиці 3.5 наведено обсяг товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2018-2022 рр. Отже більша частина асортименту товарів представлено «засобами захисту рослин». Разом з тим протягом 2018-2022 рр. маємо зростання вартості запасів за засобами захисту рослин лише 2,82%, що не покриває навіть інфляцію. Тому можна зробити висновок, що величина останніх знижується.

Таблиця 3.5 – Динаміка зміни товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Товарні запаси, тис. грн	2018	2019	2020	2021	2022	Відносне відхилення, 2022/2018 рр.
Засоби захисту рослин	520252	577406	696526	567305	534949	2,82
Насіння	383977	417072	450212	514641	313610	-18,33
Техніка	59703	171905	160078	226426	195724	227,83
Запчастини сільськогосподарські	0	15859	20920	31315	37974	Відносне відхилення, 2022/2019 рр 139,45
Міндобрива	2331	14786	18408	32865	43311	1758,04
Мікродобрива	7006	12471	44664	169990	39722	466,97
Сільськогосподарська продукція	14885	1704	4	4	162565	992,14
Товари для насіння	0	0	0	6809	5099	Відносне відхилення, 2022/2021 рр 139,45 -25,11
Всього первісна вартість товарів	988154	1211203	1390812	1549355	1332954	34,89

Бачимо зростання вартості запасів «Техніка», останні у 2018 р. склали 59703 тис. грн., а на кінець 2022 р. досягають 195724 тис. грн. (тобто зростають більше ніж у 2 рази). Найбільше зростання маємо за запасами «міндобрива». Протягом 2018-2022 р. вартість останніх зростає майже у 17 разів, що вказує на можливу товару переорієнтацію. Приріст маємо у запасах «Мікродобрива» на 446,97% та «Сільськогосподарську продукцію» у обсязі 992,14%.

Таблиця 3.6. – Зміни у вартості товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Товарні запаси, тис. грн	2018	2019	2020	2021	2022	Відносне відхилення, 2022/2018 рр.
Транспортно-заготівельні витрати	589	6441	7251	10189	12908	2091,51
Резерв на можливе знецінення	-222	-1627	-466	-420	-18138	8070,27
Знижки від постачальників	-4237	-12151	-31616	-27159	-17085	303,23
Балансова вартість	984284	1203866	1365981	1531965	1310639	33,16

Товарні запаси, тис. грн	2018	2019	2020	2021	2022	Відносне відхилення, 2022/2018 рр.
запасів за умови коригування						

Отже маємо, що на балансову вартість запасів впливають торговельно-заготівельні витрати, а їх зростання підвищує балансову вартість запасів. Статті «резерв на можливе знецінення» товарів знижує балансову вартість запасів, а також зниження виражається у «знижках від постачальників». Разом з тим «резерв на можливе знецінення» з точки зору торгівлі є свого роду запас міцності. В свою чергу можна подумати над варіантами отримання знижок від постачальників.

Загалом балансова вартість запасів має лінійний вплив на обсяг собівартості реалізованої продукції. Чим більше балансова вартість запасів, тим більше собівартість. Лінійна залежність описана рівнянням:

$$CP = -406603,23 + 3,816 \times BVZ \quad (3.10)$$

де CP - собівартість реалізованої продукції, тис. грн

BVZ – балансова вартість запасів, тис. грн

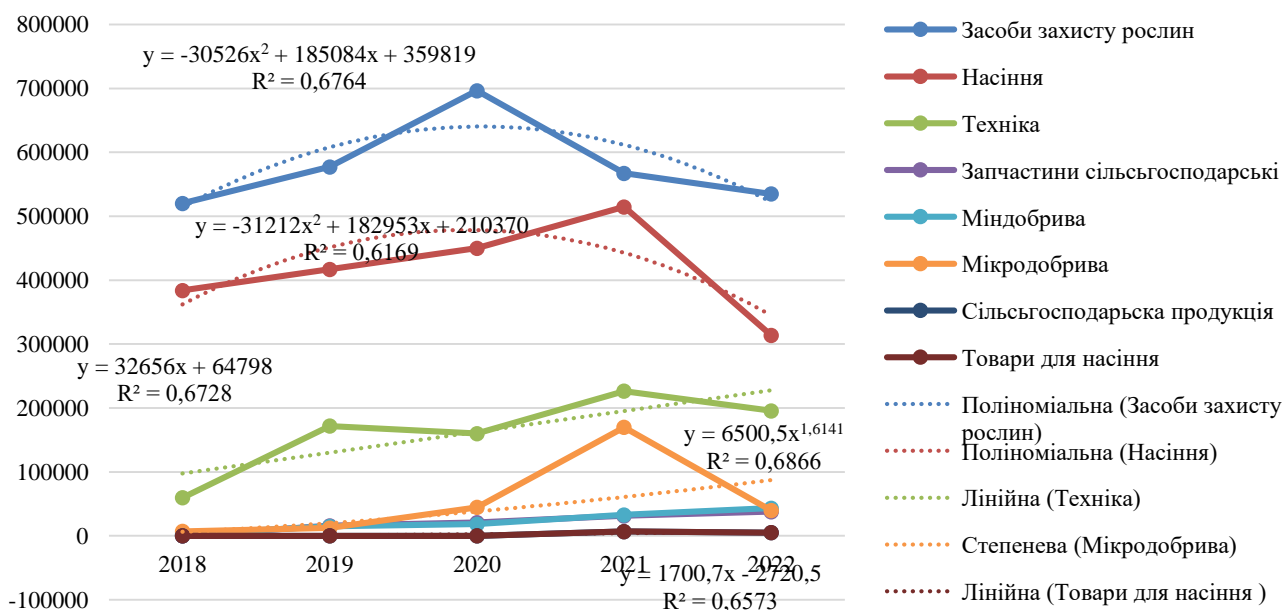

Рисунок 3.5 – Лінії тренду вартості товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Отже планування балансової вартості запасів пропонуємо почати з побудови лінії тренду на складовими товарних запасів. Це надасть можливість визначити планові обсяги витрат на формування товарних запасів.

Таблиця 3.7 – Планова первісна вартість запасів за умови їх планування на базі ліній тренду

Товарні запаси, тис. грн	2022	Плановий період	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %	Оптимізація
Засоби захисту рослин	534949	514377	-20572	-3,846	Зниження виходячи із тенденції за останні п'ять років
Насіння	313610	362111	48501	15,465	Зростання закупок з метою отримання знижки
Техніка	195724	197454	1730	0,884	Зростання відповідно до динаміки
Запчастини сільськогосподарські	37974	40117,556	2143,556	5,645	
Міндобрива	43311	54805,739	11494,74	26,540	Зростання закупок з метою отримання знижки
Мікродобрива	39722	52659,404	12937,4	32,570	
Сільськогосподарська продукція	162565	163052,7	487,695	0,300	Зростання відповідно до динаміки
Товари для насіння	5099	4925,0731	-173,927	-3,411	Зниження виходячи із тенденції за останні п'ять років
Всього первісна вартість товарів	1332954	1389502,5	56548,47	4,242	х

Використовуючи рівняння лінії тренду вартості товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО» (рисунок 3.5) визначило плановий обсяг торговельних запасів та їх балансову вартість. Результати розрахунку наведено у таблиці 3.7

Сплановані обсяги товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО» передбачають зниження за «засоби захисту рослин» на 20572 тис. грн та зниження за «товари для насіння» на 173,927 тис. грн. Зниження також заплановано за статтею «техніка» на 0,884% відносно 2022 р. (рисунок 3.6).

За іншими товарними запасами маємо зростання: вартість «насіння» плановому періоді зростає на 15,465% відносно 2022 р.; «запчастини сільськогосподарські» зростають на 5,64%. Найбільший приріст маємо за «мікродобривами» (+32,57%) та «міндобривами» (+26,54%). Загалом у плановому

періоді планується зростання первісної вартості товарних запасів на 4,24% відносно 2022 р.

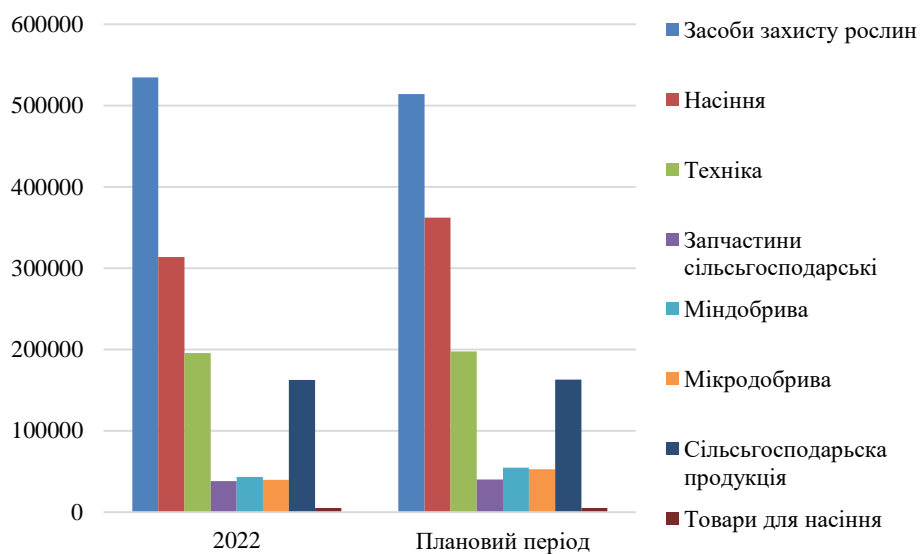

Рисунок 3.6 – Відносне відхилення первісної вартості товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

З метою визначення знижок від постачальників розроблено комерційну пропозицію, що передбачає зростання закупівлі за «насіння», «мікродобривами» та «міндобривами» (таблиця 3.7). Обсяг знижки пропонуємо визначити на базі частини останньої у вартості запасів на окреслені товари.

У 2022 р. знижка від постачальників складала 4,3% вартості «насіння», «мікродобривами» та «міндобривами»:

$$(313610+43311+39722) \times 0,043 = 17085 \text{ тис. грн}$$

Зважаючи на те, що заплановано зростання закупівлі на 18,38% перелічених товарів відносно 2022 р., знижка може складати 6% від вартості. Таким чином знижка у плановому періоді буде розраховувати:

$$(362111+54805,73+52659,4) \times 0,06 = 28174,56 \text{ тис. грн}$$

Маючи планове значення знижки від постачальників можна виконати планування балансової вартості запасів. У таблиця 3.8 виконано розрахунок балансової вартості товарних запасів на плановий період.

При плануванні транспортно-заготівельних витрат враховано досвід попередніх років, а саме визначено що протягом 2018-2022 рр. у середньому на 1 грн транспортно-заготівельних витрат припадає 160,5 грн товарних запасів. У відповідності до цієї логіки було розраховано обсяг транспортно-заготівельні витрати за плановим обсягом торговельних запасів:

$$\text{Транспортно-заготівельні витрати} = 1389502,5 \text{ (таблиця 3.7)} / 160,59$$

$$\text{Транспортно-заготівельні витрати} = 8652,48$$

Таким чином, зростання обсяг первісної вартості товарних запасів призведено до зниження транспортно-заготівельні витрати на 4255,52 тис.грн. Отримання додаткових знижок від постачальників призведено до зниження вартості останніх на 11089,56 тис. грн. Загалом запропоновані заходи призведуть до зростання балансової вартості товарних запасів на 41203,388 тис. грн або на 3,14% відносно 2022 р.

Таблиця 3.8 – Планування балансової вартості товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Товарні запаси, тис. грн	2022	Плановий період	Абсолютне відхилення	Оптимізація
Транспортно-заготівельні витрати	12908	8652,48	-4255,52	Виконано перерахунок
Резерв на можливе знецінення	-18138	-18138	0	х
Знижки від постачальників	-17085	- 28174,56	-11089,56	Зростання знижки на 6% за рахунок зростання закупівлі на 18,38%
Балансова вартість запасів за умови коригування	1310639	1351842,388	41203,388	Зростання на 3,14%

Отже підводячи підсумок, зазначимо, що першим кроком при визначенні ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

запропоновано виконати оптимізацію витрат. Встановлено, що обсяг собівартості реалізованої продукції маєм лінійну залежність від балансової вартості товарних запасів.

В свою чергу первісна вартість товарних запасів коригується на обсяг знижки, що надають постачальники. Тому розроблено комерційну пропозицію для постачальників, що передбачає зростання закупки «насіння» на 15,46%, «мікродобривами» (на 32,57%) та «міндобривами» (на 26,54%). Це призведе до можливості зростання знижки від постачальників з 4,3% у 2022 р. до 6% у плановому періоді. Враховуючи вище наведене, балансова вартість товарних запасів зростає на 3,14%.

Виходячи з цього, плановий обсяг собівартості реалізованої продукції становитиме:

$$CP = -406603,23 + 3,816 \times 1351842,388$$

$CP = 4753043,1$ тис. грн, що на 10,59% менше за собівартість реалізованої продукції у 2022 р.

Запропоновані заходи, щодо отримання додаткової знижки на товари призведуть до зниження собівартості реалізованої продукції. Наступним кроком виконаємо планування показника чистого фінансового результату за зміни собівартості реалізованої продукції. Для виконання вище наведеного виявлено наявність кореляційно-регресивної залежності між чистим фінансовим результатом та собівартістю реалізованої продукції.

Остання описана рівнянням, справедливність якого обґрунтована коефіцієнтом детермінації 0,956 час.од:

$$ЧФР = -329563,43 + 0,1153 \times СРП \quad (3.11)$$

$$ЧФР_{\text{плановий період}} = -329563,43 + 0,1153 \times 4753043,1$$

$$ЧФР_{\text{плановий період}} = 219834,31 \text{ тис.грн}$$

Таким чином, маємо що зростання балансової вартості товарів на 3,14% призведе до зниження собівартості реалізованої продукції на 10,59% та зростанню чистого доходу від реалізації продукції на 4,7% відносно 2022 рр.

Наступним кроком, використовуючи формулу 3.9 визначимо планову величину рентабельності власного капіталу:

$$ROE=0,4308+219834,31 \times 0,00000114$$

$$ROE=0,6805 \text{ част.од}$$

Планова рентабельність власного капіталу становитиме 0,6805 част.од, що на 0,003 част.од більше ніж у 2022 р. Наступним кроком виконаємо планування обсягу власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО», що сформується за умови зростання рентабельності власного капіталу. Планування здійснюють при використанні кореляційно-регресивної моделі (формула 3.9)

$$BK=-272689+870272,14 \times 0,6805$$

$$BK = 319531,55 \text{ тис. грн}$$

З метою узагальнення розроблених пропозицій, щодо підвищення ефективності використання власного капіталу побудовано таблицю 3.9.

Таблиця 3.9 – Узагальнені планові показники ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Показники	2022	Плановий період	Абсолютне відхилення	Опис
Коефіцієнт ризику власного капіталу, част.од	6,20	6,01	-0,19	х
Власний капітал, тис. грн	309787	319531,56	9744,56	Зростає за умови зростання рентабельності власного капіталу (формула 3.9)
Довгострокові зобов'язання та забезпечення, тис. грн	2844	2844,00	0,00	х
Поточні зобов'язання та забезпечення, тис.грн.	1918096	1918096,00	0,00	х

Показники	2022	Плановий період	Абсолютне відхилення	Опис
Коефіцієнт захисту статутного капіталу, част.од	0,044	0,04	-0,00019	Зниження коефіцієнту за умови зростання власного капіталу
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис.грн	99335	99335,00	0,00	х
Вартість активів, тис.грн	2230727	2240471,56	9744,56	Зростає за умови зростання власного капіталу
Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування, част.од	-0,251	0,05	0,30	Зростає, так як зростає плановий чистий фінансових результат
Абсолютне відхилення нерозподіленого прибутку, тис. грн	-52511	9932,31	62443,31	Зростає за умови зниження собівартості реалізованої продукції
Чистий фінансовий результат, тис.грн	209902	219834,31	9932,31	Зростання за умови зниження собівартості від отримання знижки від постачальників
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, част.од	0,6775	0,68	0,00296	Зростає за умови зростання вартості товарних запасів
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, част.од	20,215	21,23	1,01	Зростання у зв'язку з зростанням власного капіталу
Чистий дохід від реалізованої продукції, тис.грн	6262625	6783871,80	521246,80	Зростання чистого доходу від реалізації

У таблиці 3.9 наведено планові показник ефективності використання власного капіталу. Виходячи з розрахунків, маємо що у плановому періоді обсяг власного капіталу зростає з 309787 тис. грн до 319531,56 тис. грн (або на 9744,56 тис. грн). Коефіцієнт захисту статутного капіталу у плановому періоді знижується на 0,00019 част.од. Вартість активів зростає на величну підвищення вартості власного капіталу. Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування зростає на 0,3 част.од. Заплановано зростання прирості прибутку на суму 62443,31 тис. грн. Чистий фінансовий результат зростає на 9932,1 тис. грн, коефіцієнт рентабельності власного капіталу на 0,00296 част.од, Коефіцієнт оборотності власного капіталу зростає на 1,01 разів на рік, а чистий

дохід від реалізації продукції на 521246,8 тис. грн. Таким чином запропоновані заходи є підвищують ефективність використання власного капіталу.

ВИСНОВКИ

Власний капітал показує частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства. Власний капітал підприємства — це підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями.

У кваліфікаційній роботі запропоновано алгоритм аналізу власного капіталу підприємства. Визначено коефіцієнти, що характеризують ефективність використання власного капіталу.

Запропонований алгоритм аналізу власного капіталу підприємства та альтернативні стратегії управління власним капіталом підприємства пропонуємо використати на прикладі ТОВ «СПЕКТР АГРО».

Проведення аналізу показників техніко-економічного стану ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 р. свідчить про погіршення стану використання ресурсів підприємства. Разом з тим підприємство залишається прибутковим але темп приросту падає. При чому відмітимо, що скорочення припадає на 2021 р., отже фінансові зміни не є наслідком військово вторгнення РФ.

Виконано аналіз показників, що характеризують ефективність використання власний капітал ТОВ «СПЕКТР-АГРО». Підводячи підсумок проведеного аналізу ефективності використання власного капіталу ТОВ «СПЕКТР-АГРО» зазначимо, що протягом 2020-2022 р. аналізоване підприємство нарощує обсяг власного капіталу. При чому основним джерелом формування останнього є нерозподілений прибуток, що формується з чистого фінансового результату. Також встановлено, що велика частина активів профінансована за рахунок поточних зобов'язань.

Для більш детальної характеристики шляхів підвищення ефективності використання власного капіталу проведено факторний та кореляційно-регресивний аналіз відповідних показників.

Виходячи з вище наведеного факторного на кореляційно-регресивного аналізу встановлено, що для підвищення ефективності використання власного капіталу на ТОВ «СПЕКТР-АГРО» необхідно розробити заходи, щодо підвищення рівня чистого фінансового результату.

Запропоновано комплекс заходів, щодо зниження операційних витрат ТОВ «СПЕКТР-АГРО»

Виходячи з цього управління собівартістю товарів торговельного підприємства можна визначити напрямками:

управління витратами на рух товарів, яка передбачає оптимізацію логістичних процесів доставки та зберігання товарів, скорочення витрат на транспортування, складування та обробку товарів;

оптимізація товарного асортименту, яка включає аналіз прибутковості та рентабельності окремих товарних груп, виключення з асортименту низькорентабельних товарів, розширення асортименту високорентабельних товарів.

Для цього було виконано перегляд структури товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО» за 2020-2022 рр.

При плануванні використовувався метод побудови лінії тренду та отримання знижок від постачальників у розмірі 4,3%.

Сплановані обсяги товарних запасів ТОВ «СПЕКТР-АГРО» передбачають зниження за «засоби захисту рослин» на 20572 тис. грн та зниження за «товари для насіння» на 173,927 тис. грн. Зниження також заплановано за статтею «техніка» на 0,884% відносно 2022 р. (рисунок 3.6).

За іншими товарними запасами маємо зростання: вартість «насіння» плановому періоді зростає на 15,465% відносно 2022 р.; «запчастини сільськогосподарські» зростають на 5,64%. Найбільший приріст маємо за «мікродобривами» (+32,57%) та «міндобривами» (+26,54%). Загалом у плановому періоді планується зростання первісної вартості товарних запасів на 4,24% відносно 2022 р.

З метою визначення знижок від постачальників розроблено комерційну пропозицію, що передбачає зростання закупівлі за «насілля», «мікродобривами» та «міндобривами». Обсяг знижки пропонуємо визначити на базі частини останньої у вартості запасів на окреслені товари.

В свою чергу первісна вартість товарних запасів коригується на обсяг знижки, що надають постачальники. Тому розроблено комерційну пропозицію для постачальників, що передбачає зростання закупки «насілля» на 15,46%, «мікродобривами» (на 32,57%) та «міндобривами» (на 26,54%). Це призведе до можливості зростання знижки від постачальників з 4,3% у 2022 р. до 6% у плановому періоді. Враховуючи вище наведене, балансова вартість товарних запасів зростає на 3,14%.

Виходячи з розрахунків, маємо що у плановому періоді обсяг власного капіталу зростає з 309787 тис. грн до 319531,56 тис. грн (або на 9744,56 тис. грн). Коефіцієнт захисту статутного капіталу у плановому періоді знижується на 0,00019 част.од. Вартість активів зростає на величну підвищення вартості власного капіталу. Коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування зростає на 0,3 част.од. Заплановано зростання прирості прибутку на суму 62443,31 тис. грн. Чистий фінансовий результат зростає на 9932,1 тис. грн, коефіцієнт рентабельності власного капіталу на 0,00296 част.ол, Коефіцієнт оборотності власного капіталу зростає на 1,01 разів на рік, а чистий дохід від реалізації продукції на 521246,8 тис. грн. Таким чином запропоновані заходи є підвищують ефективність використання власного капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 950–954.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : 8-е вид., доп. і перероб. Житомир : Рута, 2009. 912 с.
3. Голов С.Ф. Фінансовий облік К. : Лібра, 2005. 976 с.
4. Городня Т.А. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства. *Наук. вісн. НЛТУ України*. 2008. Вип. 18(10). С. 250–253.
5. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди*. 2010. Вип. 15/1. С. 195–201.
6. Іщенко Я.П. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 15. Ч. 1. С. 146–148.
7. Катан Л.І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2014. № 6. С. 38–44.
8. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік : підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит» О. : ОНЕУ, 2012. 670 с.
9. Нужна О.А. Власний капітал сільськогосподарських підприємств: трактування, класифікація, структура. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси : збірник наукових праць Луцького національного технічного університету*. 2012. Вип. № 9(33). Ч. 2. С. 498–507.
10. Кобилецький В. Р. Аналіз власного капіталу. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»* URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku/92-analiz-vlasnoho-kapitalu> (дата перегляду: 25.05.2024).

11. Бернадзіковська Л.О., Мукоїд І.В. Особливості формування власного капіталу підприємства у вітчизняній та міжнародній економіці. Збірник наукових трудів SWorld. URL: <https://www.sworld.com.ua/index.php/economy-411/business-economics-and-production-management-411/11299-411-1069>
12. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2012. 114с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/15643/>
13. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність та особливості формування в Україні. *Економіка та держава*. 2020. №7, С.16-23 URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2020/4.pdf
14. Райтер Н.І., Івасів О.С. Власний капітал як основа здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. *Бізнес - навігатор*. 2018. Вип. 1 (2). С. 188-192.
15. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. *Економічний вісник Переяслав Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди*. 2010. Вип. 15/1. С. 195-201.
16. Шура Н.О., Шатило М.В. Європейський погляд на категорію "власний капітал" підприємства та його складові. *Агросвіт*. 2015. №7. С. 50-54.
17. Вівчар О.Й., Саварин В.М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.5. С. 146-150.
18. Самойлова Т.А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 1. С. 169-174.
19. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 950-954.
20. Городня Т.А. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18 (10). С. 250-253

21. Іщенко Я.П., Галайда Л.В. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 15 (1). С. 146-148
22. Королюк Т. М. Облік власного капіталу й аналіз його впливу на інвестиційну привабливість акціонерних товариств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. Київ, 2005. 22 с
23. Олександренко І.В. Управління власним капіталом підприємства. *Економічний форум*. 2016. № 3. С. 211-216.
24. Ногіна С., Шумікін С., Костяян С. Аналіз структури і функцій власного капіталу підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 3. С. 346—349
25. Рубаха М.В., Овчар О.А. Теоретичні аспекти політики управління власним капіталом підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2015. Т. 20. Вип. 3. С. 142—145.
26. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 950–954.
27. Городня Т.А. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства. *Наук. вісн. НЛТУ України*. 2008. Вип. 18(10). С. 250–253
28. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди*. 2010. Вип. 15/1. С. 195–201.
29. Іщенко Я.П. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 15. Ч. 1. С. 146–148.
30. Катан Л.І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2014. № 6. С. 38–44.
31. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди*. 2010. Вип. 15/1. С. 195–201

32. Іщенко Я.П., Галайда Л.В. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 15. Ч. 1. С. 146–148.

33. Нужна О. Власний капітал сільськогосподарських підприємств: трактування, класифікація, структура. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету*. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2012. Вип. 9(33). Ч. 2. С. 498–507

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Товариство з обмеженою відповідальністю «СПЕКТР-АГРО»
 Фінансова звітність на 31 грудня 2022 р. та за рік, що закінчився на цю дату
 Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2022 р.

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СПЕКТР-АГРО»	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
			2022	12	31
Територія	м. Обухів	за ЄДРПОУ	36348550		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	3211600000		
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля хімічними продуктами	за КОПФГ	240		
Середня кількість працівників ¹	433	за КВЕД	46.75		

Адреса, телефон: вулиця Промислова, буд. 20, м. Обухів, Київська обл., 08702, 5209430
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» - у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 на 31 грудня 2022 р.**

Форма № 1

Код за ДКУД: **1801001**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Примітка
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	2,459	2,098	4
первісна вартість	1001	3,850	3,903	
накопичена амортизація	1002	(1,391)	(1,805)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1,383	1,491	
Основні засоби	1010	168,386	157,517	4
первісна вартість	1011	211,943	223,420	
знос	1012	(43,557)	(65,903)	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3,654	874	
Відстрочені податкові активи	1045	13	13,372	17
Усього за розділом I	1095	175,895	175,352	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	1,532,369	1,311,426	
Виробничі запаси	1101	404	787	
Товари	1104	1,531,965	1,310,639	5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	594,802	381,582	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	497,742	176,471	6
з бюджетом	1135	30,523	452	
у т. ч. з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	83,531	125,970	
Гроші та їх еквіваленти	1165	293,018	58,424	7
Готівка	1166	-	-	
Рахунки в банках	1167	293,018	58,424	
Інші оборотні активи	1190	905	1,050	
Усього за розділом II	1195	3,032,890	2,055,375	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
	1200			
Баланс	1300	3,208,785	2,230,727	

Товариство з обмеженою відповідальністю «СПЕКТР-АГРО»
Фінансова звітність на 31 грудня 2022 р. та за рік, що закінчився на цю дату
Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2022 р.
(продовження)

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Примітка
1	2	3	4	
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	99,335	99,335	8
Капітал у дооцінках	1405	108	50	
Додатковий капітал	1410	-	-	
Емісійний дохід	1411	-	-	
Резервний капітал	1415	-	-	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	262,913	210,402	
Неоплачений капітал	1425	-	-	
Видучений капітал	1430	-	-	
Інші резерви	1435	-	-	
Усього за розділом I	1495	362,356	309,787	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	
Довгострокові кредити банків	1510	-	-	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	3,527	2,844	9
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-	
Цільове фінансування	1525	-	-	
Благодійна допомога	1526	-	-	
Усього за розділом II	1595	3,527	2,844	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	648,339	199,040	9
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	58	214	9
товари, роботи, послуги	1615	946,885	494,447	
розрахунками з бюджетом	1620	44,599	63,446	
у т. ч. з податку на прибуток	1621	44,599	45,136	17
розрахунками зі страхування	1625	-	-	
розрахунками з оплати праці	1630	-	-	
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1,059,030	494,580	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-	
Поточні забезпечення	1660	88,469	99,274	18
Інші поточні зобов'язання	1690	55,522	567,095	9
Усього за розділом III	1695	2,842,902	1,918,096	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	
V. Чиста вартість недержавного пенсійного фонду	1800	-	-	
Баланс	1900	3,208,785	2,230,727	

*Усього зобов'язань має бути розраховано як сума рядків 1595, 1695 та 1700, що дорівнює 1,920,940 тисячам гривень станом на 31 грудня 2022 р. (31 грудня 2021 р.: 2,846,429 тисячам гривень).

Генеральний директор

Головний бухгалтер

ЛОБАЧ Володимир Петрович

РУЗІЄВА Світлана Петрівна

Товариство з обмеженою відповідальністю «СПЕКТР-АГРО»
 Фінансова звітність на 31 грудня 2022 р. та за рік, що закінчився на цю дату
 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 рік

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СПЕКТР-АГРО» (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2022	12	31
			36348550		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік**
 Форма № 2

Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	Примітка
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6,262,625	6,186,112	10
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(5,316,030)	(5,473,287)	
Валовий:				
прибуток	2090	946,595	712,825	
збиток	2095	-	-	
Інші операційні доходи	2120	23,499	86,524	11
Адміністративні витрати	2130	(133,076)	(116,619)	13
Витрати на збут	2150	(334,409)	(328,210)	14
Інші операційні витрати	2180	(137,971)	(51,548)	15
<i>у тому числі:</i> <i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	-	-	
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190	364,638	302,972	
збиток	2195	-	-	
Інші фінансові доходи	2220	57,971	50,916	12
Інші доходи	2240	1,629	1,641	
Фінансові витрати	2250	(149,686)	(34,846)	16
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-	
Інші витрати	2270	(2,041)	(268)	
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	272,511	320,415	
збиток	2295	-	-	
Дохід (витрати) з податку на прибуток	2300	(62,609)	(57,944)	17
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	209,902	262,471	
збиток	2355	-	-	

Товариство з обмеженою відповідальністю «СПЕКТР-АГРО»
Фінансова звітність на 31 грудня 2022 р. та за рік, що закінчився на цю дату
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 рік
(продовження)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	Примітка
1	2	3	4	
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(58)	(253)	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-	
Накопичені курсові різниці	2410	-	-	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-	
Інший сукупний дохід (збиток)	2445	-	-	
Інший сукупний дохід (збиток) до оподаткування	2450	(58)	(253)	
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-	
Інший сукупний дохід (збиток) після оподаткування	2460	(58)	(253)	
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	209,844	262,218	

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	Примітка
1	2	3	4	
Матеріальні затрати	2500	66,306	28,696	
Витрати на оплату праці	2505	305,581	260,489	
Відрахування на соціальні заходи	2510	37,862	38,062	
Знос та амортизація	2515	25,852	22,364	
Інші операційні витрати	2520	169,855	146,766	
Разом	2550	605,456	496,377	

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	Примітка
1	2	3	4	
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-	
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-	
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-	
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-	
Дивіденди на одну просту акцію	2630	-	-	

Генеральний директор

Головний бухгалтер

ЛОБАЧ Володимир Петрович

РУЗІЄВА Світлана Петрівна

ДОДАТОК Б

*Товариство з обмеженою відповідальністю «СПЕКТР-АГРО»
Фінансова звітність на 31 грудня 2022 р. та за рік, що закінчився на цю дату
Звіт про власний капітал за 2022 рік*

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СПЕКТР-АГРО» <small>(найменування)</small>	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ 2022 12 31 36348550
Звіт про власний капітал за 2022 рік Форма № 4			Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	99,335	108	-	-	262,913	-	-	362,356
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	99,335	108	-	-	262,913	-	-	362,356
Чистий прибуток за звітний період	4100					209,902	-	-	209,902
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	(58)	-	-	58	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	(58)	-	-	58	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	(262,471)	-	-	(262,471)
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення соціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	(58)	(58)	(58)	(58)	(52,511)	-	-	(52,569)
Залишок на кінець року	4300	99,335	50	50	50	210,402	-	-	309,787

Генеральний директор

Головний бухгалтер

ЛОБАЧ Володимир Петрович

РУЗІЄВА Світлана Петрівна

Продов.додатку Б

Товариство з обмеженою відповідальністю «СПЕКТР-АГРО»
 Фінансова звітність на 31 грудня 2022 р. та за рік, що закінчився на цю дату
 Звіт про власний капітал за 2021 рік

Підприємство **ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СПЕКТР-АГРО»** (найменування) Дата (рік, місяць, число) **2021 12 31** за ЄДРПОУ **36348550**

Звіт про власний капітал
за 2021 рік
 Форма № 4

Код за ДКУД **1801005**

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	99,335	361	-	-	144,628	-	-	244,324
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року (не підлягало аудиту)	4095	99,335	361	-	-	144,628	-	-	244,324
Чистий прибуток за звітний період	4100					262,471	-	-	262,471
Інший сукупний дохід за звітний період	4110		(253)	-	-	253	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111		(253)			253			
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112								
Накопичені курсові різниці	4113								
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114								
Інший сукупний дохід	4116								
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200					(144,439)			(144,439)
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215								
Сума чистого прибутку на створення соціальних (цільових) фондів	4220								
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225								
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260								
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Зменшення номінальної вартості акцій	4280								
Інші зміни в капіталі	4290								
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291								
Разом змін у капіталі	4295		(253)			118,285			118,032
Залишок на кінець року	4300	99,335	108			262,913			362,356

Генеральний директор

Головний бухгалтер

ЛОБАЧ Володимир Петрович

РУЗІЄВА Світлана Петрівна